

go actionis naturalis non dicit aliquid in actu, sicut fundamentū artis, vel fundamentū domus, sed dicit ipsum hyle, per qđ intelligimus puram potentiam.

Ad tertium dicendum, quod concedimus materiam esse medium inter ens, & nihil. Si ergo ex hoc est, vel quod contradictoria habeant medium, & quod sit dare medium inter esse, & non esse; dicemus, qđ materia se tenet cum esse, & cum non esse, quia se tenet cum esse in potentia, & cū non esse in actu. nec propter hoc est medium inter contradictoria. Nam cum esse in potentia sit non esse, quia quod est in potentia non est, materia se tenebit cum non esse. Sed non esse erit dupliciter, vel nullo modo esse, & sic nihil continetur sub nō esse: vel non esse simpliciter in actu, sed esse secundum quid, & in potentia, & sic materia continetur sub non esse.

ARTIC. II.

An Materia prima sit idem, quod ipsa potentia.

Conclusio est affirmativa.

Aegid. 1. p. Hexam. cap. 6. Et Quol. 1. q. 7. Et in 1. Physic. Lect. 18. t. c. 78. Dub. 1. 2. & 3. D. Tho. d. 12. arti. 4. D. Bo nauen. d. 12. artic. 1. q. 1. Ric. d. 12. q. 10. Biel d. 12. q. 1. Bacch. d. 12. q. 4. Henr. Grand. Quol. 10. Sco. d. 12. q. 1. Ant. Andr. d. 12. q. 1. Ioan. Grand. 1. Physic. q. 25. Et de subst. orbis q. 4. Achil. 1. Physic. Dub. 55. Et lib. de elem. Dub. 10. Sonc. 12. Met. q. 6. Sueff. 1. Physic. 7.

Spondeo quæritur de materia, ut comparatur ad suam potentiam: Vtrum sit idem, quod ipsa potentia. Et videtur, quod non. quia si idem esset esse materiæ, quod sua potentia, sicut per suam essentiam, est sub forma vna, & non sub alia: sic per suam potentiam compararetur ad formam vnā, sub qua est: non ad formam aliam, sub qua nō est. Videmus autem oppositum, quia habens esse, & sub vna forma habet potetiam ad aliam formam, ergo &c.

Præterea si esse materiæ esset sua potentia: ergo suum esse esset suum posse. sed quia suum esse non est nisi sub vna forma, suum posse respicit omnes formas, quia materia est potentia omnis formæ, suum ergo esse non est suum posse, & per consequens sua essentia non est sua potentia.

Præterea quando materia est in potentia ad formam, quando est in actu sub illa forma, definit esse in potentia ad illam. Adueniente ergo forma, manet materia: non manet autem potentia. non est ergo idem materia cum sua potentia.

Præterea omnes formæ materiales dicuntur educi, & produci de potentia materiæ: sed illud, de quo producitur aliquid, conuertitur in id, qđ producitur ex ipso. Si ergo de potentia mate-

riæ producitur forma, potentia materiæ conuertitur in formam, & fiet inde forma, sed ipsa materia non conuertitur in formam. non erit ergo idem materia, quod sua potentia.

IN CONTRARIUM est Commentator in de substantia orbis, qui vult, quod materia per essentiam sit in potentia ad formam, & quod differentia substantialis materiæ sit ipsa potentia. sed simplicia seipsis differunt, cum ergo essentia materiæ sit quid simplex, sua differentia essentialis erit sua essentia, sed sua potentia est sua differentia essentialis, ergo &c.

Præterea si materia esset in potentia ad formam substantialem per aliquid aliud, quā per suam essentiam, quæreretur de illo aliquo alio quid esset. Si diceretur, quod est ipsa materia, haberetur intentum, quia tunc materia per materiam, id est per seipsam esset in potentia. Si autem illud non est materia, ergo non est aliqua forma substantialis, quia qua ratione vna forma substantialis recipitur in materia per aliam, pari ratione illa alia recipitur per aliam, & sic in infinitum. Non forma accidentalis potest esse talis potentia, quia omne accidens aduenit compositioni, id est, rei compositæ ex materia, & forma: ergo &c.

RESOLVTIO.

Materia est sua potentia, quatenus materiæ potentia accipitur, prout recipit formam, sed prout desiderat, ac transmutatur ad formam, non item.

RESPONDEO dicendum aliquos dixisse, quod potentia materiæ potest dupliciter accipi: vel illud, quod conuertitur in formam, vel illud quod recipit formam. Primo modo, ut aiunt, materia non est sua potentia. Differt enim potentia sic sumpta a materia, quia huiusmodi potentia conuertitur in formam. materia autem manet sub forma, & non conuertitur in formam. Alio autem modo potest accipi potentia materiæ, pro eo, in quo recipitur forma, & tunc dicunt isti, & quantum ad hoc bene, quod materia est sua potentia, quia materiam per seipsam, & per suam essentiam subijcitur, & recipit formam.

Ad clariorem autem intellectum positionis istorum diligenter est aduertendum, quod tota istorum positio fundatur super hoc, ut euitet, formam fieri de nihilo, & ut saluent generationem, quæ sit ex aliquo, differre a creatione, quæ sit ex nihilo. cum ergo forma aliqua educitur de potentia materiæ: vel cum forma aliqua fit, & incipit esse in aliqua materia, quæremus de illa forma, vtrum præcesserit aliquid in ipsa materia, quod sit conuersum in eam: vel de quo sit producta huiusmodi forma, aut nihil. Si dicatur, qđ nihil, tunc de nihilo est producta talis forma. Erit ergo in dicta materia præfata forma non per

Aegid. super ij. Sent. Ccc gene-

Materia quo modo media inter ens, & nihil.

Materia est quasi medium inter non esse simpliciter, & esse in actu. Auer. 1. Physic. Com. 70. idē paulo superius.

sic non sunt. hæc enim prius conueniunt Materiæ, quæ quod prius conuenit, semper est substantia. Item Præuatio re ipsa à Materia non distinguitur, quia, quæ re distinguitur, sunt duæ res. Præuatio autem non est res.

illa igitur tria superius dicta non sunt accidentia, quatenus dicuntur essentialia materiæ, sed quæ tenentur dicere respectu ad hanc, vel ad illam formam, possunt dici accidentia, ut Doct. ait. 1. Physic. Lect. 18. Dub. 1.

Pro huius materiæ dilucidatione, hæc sunt consideranda: Aptitudo, Præuatio, appetitus, & Potentia. Aptitudo est ratio, qua materia est capax formæ. Præuatio est negatio formæ in subiecto, non intentus rei. Appetitus est ordo materiæ ad formam cui appetitudo, priuatione, & imperfectio. Potentia est id, cuius ratione materia est causa formæ, quæ omnes formæ educuntur de potentia materiæ, saltem dispositiue. Sed Aptitudo, appetitus, & Potentia re ipsa non distinguuntur à Materia, quia si distinguerentur, essent accidentia, quæ

Potentia materiæ duplex.

generationem, nec ex aliquo: sed per creationem, & ex nihilo. Cogimur ergo secundum istos ponere, quod aliquid præcessit in materia, quod convertitur in formam, & de quo fit forma. Illud ergo aliquid vocant ipsi potentiam materiæ. Erit ergo, ut dicunt, duplex potentia materiæ. vna, quæ convertitur in formam: & alia, in qua recipitur forma. Prima ergo potentia materiæ non est idē, quod ipsa materia, cum huiusmodi potentia convertatur in formam, in quam non convertitur materia, sed potentia materiæ, alio modo dicta: in qua recipitur forma, est idem, ut aiunt, quod materia, quia in ipsa materia recipitur forma.

Ut autem adhuc clarius intelligatur istorum positio, ipsimet declarant seipsos dicentes, quod in materia ante generationem formæ, præcedit quoddam purum possibile differens ab essentia materiæ, ex quo puro possibili per actionem agentis fit forma, & quod purum possibile per huiusmodi actionem convertitur in formam. Videtur autem pro istis facere non solum, quia hoc posito forma fieret ex aliquo, & non ex nihilo: & hoc etiam posito, possumus saluare differentiam creationis, quæ fit ex nihilo: & generationis, quæ fit ex aliquo: & secundum hunc modum formam non crearetur, sed generaretur: sed etiam videtur pro his facere: quia omne, quod naturaliter mouetur ad aliud, videtur aliquid habere de eo, ad quod mouetur. Si ergo materia naturaliter mouetur ad formam: habet aliquid in se de ipsa forma. Cum hoc videtur concordare Aug. 10. de Trini, circa principium dicens: nisi impressam cuiuscunque haberemus doctrinæ in animo notionem: nullo ad eam discendum studio flagramus, ergo si animus mouetur per desiderium ad aliquam scientiam: & vult per studium habere illam scientiam: oportet, quod in se habeat aliquid de illa scientia: & quod aliqua notio illius scientiæ præcedat desiderium ad illam scientiam. A simili ergo: si materia appetit, & desiderat formam: oportet, quod aliquid habeat in se de illa forma. Cum hac etiam positione quantum ad scientiam concordat Philosophus in primo posteriorum dicens: Omnis doctrina, & omnis disciplina ex præexistenti fit cognitione. Si ergo in nobis non fit scientia, nisi ex præexistenti cognitione, quæ præstitit: cognitio videtur esse aliquid de illa scientia. pari ratione in materia non fiet, forma nisi in materia aliquid præexistat de illa forma. Cum hoc etiam videtur concordare Boetius in lib. de Ebdomadibus dicēs: Omne, quod appetit aliud, tale ipsum esse naturaliter ostenditur: quale est id hoc ipsum, quod appetit. Si ergo materia naturaliter appetit formam: oportet eam aliquam similitudinē habere cum forma: quod esse non posset nisi præhaberet aliquid in se de illa forma. videtur enim secundum hoc, omne appetens esse tale quid, quale id, quod appetit, quod omne appetens habeat aliquam similitudinem cum eo, quod appetit. Quod concordat cum verbis Philosophi lib. Ethicorum dicētis, quod qua-

lis vnusquisque est, talis finis sibi videtur. desiderium, ergo finis oritur ex eo, quod aliquid est tale, & habet aliquam assimilationem ad illum finem. Sed hæc positio, quod aliquid præcedat in materia, de qua fiet forma, quod sit realiter differens a materia, est error Anaxagoræ ponentis latitationem formarum. volebat enim, quod aliquid lateret in materia, quod fieret forma: vel ergo ista positio est: ille error: vel incidit in illum errorem, videlicet, quod aliquid est in materia, quod postea apparet forma, vel quod fit forma. Idem est enim, vel ex eodē fundamento procedit, quod ipsa forma lateat in materia, vel quod aliquid inchoatiuum formæ, vel aliquid, de quo fiat forma, præcedat in materia factiōnem formæ. Ad hunc ergo errorem vitandum coactus fuit Philosophus dicere, quod per se loquendo, non fit forma, nec materia, sed fit compositū ex vtriusque: & huiusmodi compositum per agentia naturalia non creatur, nec fit ex nihilo, sed fit ex aliqua materia præiacente. Et in hoc differt generatio a creatione, quia quod generatur, fit ex materia præiacente, & fuit potentia in materia ante, quam esset actu. Quod vero creatur, fit ex nihilo, i. incipit esse aliquid post, quam erat nihil, & non præcessit potentia in materia, nec fit ex materia præiacente: sed si fit ex materia, fit ex materia concreata. Omnes enim volentes loqui de factiōne formæ tanquam de eo, quod fit per se, cum forma non habeat aliquid, de quo fiat, sed solum compositum habeat aliquid, de quo fiat: quia materiam præiacentem, de qua fit, quæ est pars eius, vitare non potuerunt, quin ponerent vel latentiam formarum, vel aliquid inchoatiuum formæ vel, ut isti tradunt, aliquid purum possibile, de quo fit forma, ne cogerentur ponere formam fieri de nihilo. Ut ergo sensibilibus exemplis vtamur: videamus, quomodo fit forma, siue sit substantialis, siue accidentalis, nam communis opinio omnium Philosophantium fuit, quod de nihilo nihil fit, quod verum est secundum agentia naturalia, quorum non est creare aliquid, sed facere. videamus ergo quomodo fit cera rotunda, & quomodo fit rotunditas in cera, faciēdo enim ceram rotundam, non oportet, quod habeamus aliquam rotunditatem extrinsecam, quam applicemus ceræ, ut faciamus eam esse rotundam: nec oportet, quod aliquid de rotunditate præcedat in cera, ex qua fiat rotunditas ceræ, sed sufficit transmutare ceram, & ex transmutatione ceræ possumus ceram non rotundam facere esse rotundam. Et sicut est de rotunditate respectu ceræ, sic est de qualibet forma respectu materiæ. Non oportet enim, quod aliquid de forma præcedat in materia, siue sit forma substantialis, siue accidentalis ad hoc, quod huiusmodi forma fiat in materia: sed sufficit, quod agens transmutet materiam, & transmutando materiam inducat formam, sicut videmus sensibilibus ita fieri.

Dicemus autem, quod forma educibilis de materia, est in potentia agentis, & est in potentia materiæ. Nam materia per seipsam non potest

Impugnatio.

7. Metaph. 26. 27.

Tomò 3.
cap. 1.

1. 2o 2. 1.

Metaph. 26.

Aristo. 4.
Eth. cap. 7.

Forma quæ
est in poten-
tia materiæ
& agentis

se mouere ad formā, sed oportet, q̄ per aliquod agēs moueatur ad ipsam. eo ergo mō, quo est forma in potentia agentis actiue, erit in potētia materiæ patientis passiue. sed hæc materia est forma educenda de materia in potentia agentis actiue, quod nihil de illa forma præcedit in agente, sed hoc modo agens inducit formam, & potentiam educendi eam. quia transmutat materiam: & transmutando materiam inducit formam, sic suo modo est forma in potentia materiæ passiue, quia potest materia pati ab agente, & transmutari ab ipso. vnde sicut agens transmutat actiue, & transmutando actiue inducit formam, sic materia ab agente transmutatur passiue, & sic transmutata est in potentia ad formam, & suscipit formam. agens itaque transmutat actiue, & transmutando educit formam, sic materia transmutatur passiue, & transmutata educitur de ea forma. Et ideo dicit Commentator super 12. q̄ si forma fieret sine transmutatione, quod fieret ex nihilo.

Ostendo, quod nihil de forma est in materia, & declarato, quod nihil præcedit in materia, de quo fiat forma: sed agens transmutando materiam inducit formam, & sicut hoc est esse formā in potentia agentis, quia potest transmutare, vt eam inducat, & educat: sic hoc est esse potentia in materia, quia potest transmutari, vt ex ea educatur forma, & vt inducatur in ipsam; Volumus descendere ad id, quod quærit quæstio, videlicet ad potentiam materiæ, quā se habet ad ipsam.

Dicemus enim, quod non moueretur naturaliter materia ad formam, nisi naturaliter desideraret ipsam: & non moueretur naturaliter ad ipsam, nisi posset recipere ipsam. quia tunc esset ociosum naturale desiderium materiæ ad formā, si non posset coniungi formæ, aut non posset accipere formam. Insuper non potest materia seipsam mouere ad formam, nisi per agens transmutetur ad ipsam.

Tripliciter ergo dicatur materia esse in potentia ad formam: vel prout recipit formam: vel prout desiderat formam: vel prout transmutatur ad formam.

Si quærat ergo per quid recipit, dicetur, q̄ per essentiam suam. Nam ipsa essentia materiæ immediatè subijcitur formæ, & immediatè perficitur per formam, vt sicut ipsa forma seipsam, & per suam essentiam perficit, sic materia seipsa, & per suam essentiam perficitur. Forma enim non habet aliquid aliud, quod imprimat materiæ, & perficiat ipsam, quia si hoc ageret per aliquid aliud, oporteret, quod illud aliud ageret hoc per aliquid aliud, & quia esset processus in infinitum, standum est in primis, vt forma seipsa, & per suam essentiam perficiat materiam. & sicut est ex parte formæ, sic est suo modo ex parte materiæ, & ne procedatur in infinitum, oportet, q̄ materia per seipsam, & per suam essentiam subijcitur formæ, & perficiatur per formam. nulum enim erit medium inter materiam, quæ per

Asicitur, & formam, quæ perficit: nulla enim est ibi colla, nullus est ibi clauus, nulla est ibi ligatura, per quam fiat vnum ex actu, & potentia: sed eo ipso, quo forma est in actu, & materia est in potentia, fit vnum ex vtroque. & secundum Philosophum non habet aliam causam, nisi motorem educentem formam de potentia materiæ, transmutando materiam. Accipiendo ergo potentiam materiæ, vt subijcitur formæ, & vt recipit formam, idem est potentia materiæ sic accepta, quod essentia materiæ.

Sed accipiendo potentiam materiæ prout desiderat formam, dici potest, causam huius desiderii esse priuationem. Nam cum forma sit quoddam optimum, & sit quoddam quid diuinum; materia priuata tali optimo, vel tali diuino desiderat esse sub ipso. Sic itaque accipiendo potentiam materiæ pro ipsa priuatione, vt ad hoc sit materia in potentia ad formam, quia est priuata forma, materia se habebit ad suam potentiam sicut se habet ad suam priuationem. priuatio vero nullam rem addit ultra materiam. Nam priuatio secundum Philosophum in 4. Metaphysicæ est negatio in subiecto. Quicquid ergo realitatis habet priuatio, habet ratione subiecti, in quo fundatur. Ponitur tamen priuatio esse principium in generatione, & corruptione, quia materia non desiderat formam, nisi per priuationem. Desiderat enim materia formam, sicut femina masculum, & turpe bonum. Quicquid autem potēcialitatis habet materia, hoc est ex priuatione. Accipiendo ergo hoc modo potentiam materiæ pro priuatione, licet priuatio secundum, q̄ huiusmodi non addat aliquam rem super materiam, possumus tamen dare differentiam inter materiam, & potentiam sit acceptam, quia adueniente forma non cedit materia: immo stat simul materia cum forma adueniente, sed priuatio cedit, quia adueniente forma cedit priuatio illius formæ. Semper ergo manent illa tria. Materia, Forma, & Priuatio: quia cum sint principia: & principia oporteat manere, oportet, quod semper maneat illa tria, sed non manent eodem modo: quia materia semper manet eadē numero quantum ad essentiam: licet non maneat eadem numero quantum ad esse, sed priuatio, & forma non sic. Semper enim manet priuatio, & semper manet forma: sed non semper eadem priuatio, nec eadem forma. Materia ergo est illud tertium, quod semper est subiectum priuationi, & formæ: sed quando subijcitur formæ propositæ, subijcitur priuationi formæ oppositæ, & postea quando subijcitur oppositæ, subijcitur priuationi formæ propositæ. Igitur cum vna forma semper habeat annexam priuationem alterius formæ contrariæ, oportet, quod semper generationes fiant de contrariis in contraria, vt replicat Philosophus in multis locis.

D Rursus: cum non possit materia subijci vni formæ, nisi subijcitur priuationi alterius formæ, non potest esse generatio vnius, quin sit corruptio alterius. Aegid. super ij. Sen. Ccc 2 ru-

1. Phys. t. c. 81.

Materia, & priuatio re nō differūt. 4 Met. 4.

1. Phys. t. c. 81.

Principia, quō modo oportet semper manere ex Arist. 1. Phys. t. c. 50. Vide etiam 1. Phys. t. c. 67. in dubijs. Simplicius usque sic principia debent manere: idem docet noster d. o. q. 1. art. 2. et quidem clarius.

10. Met. t. 14. 16. 20.

Auer Com. 12. Met.

Materia tripliciter est in potentia ad formam.

ruptio alterius. Sic etiam, quia non potest priuari una forma, nisi induatur alia forma: sicut generatio huius, est corruptio illius: sic econverso, corruptio illius est generatio huius. Et ex his intelligi valent omnia verba Philosophi circa præsens negotium.

2. de Gen.
T. c. 33.

Tertio modo potest accipi potentia materiæ, pro transmutatione ad formam, ut ex hoc sit materia in potentia ad formam, quia transmutatur ad illam: & sic adhuc differt materia a tali potentia, sicut differebat à priuatione, quia sicut adueniente forma, tollebatur priuatio eius, sic adueniente forma tollitur transmutatio ad ipsam, quia habitibus præsentibus in materia, decrescit motus, ut vult Philosophus in de Generatione.

Art. 1. Phy-
sicorum.
T. c. 9.

7. Physico.
T. c. 1.

Differt autem potentia materiæ accepta secundum transmutationem a potentia accepta, secundum priuationem, quia priuatio, secundum quod huiusmodi nullam rem addit supra materiam: sed transmutatio, & omnis motus aliquam rem addit supra suum subiectum, vel aliquam rem addit supra ipsam materiam, quia transmutatio, & omnis motus aliquis actus est, & aliqua perfectio: sed non est actus, & perfectio in facto esse, sed est actus, & perfectio in fieri. sic. n. diffinitio motus, qui est actus entis in potentia, secundum quod in potentia. Sicut enim tempus est ordo præteriti ad futurum, & semper est in successione, sic motus est ordo mutari esse ad id, quod restat mutandum. Sicut enim non esset tempus, nisi aliquid esset præteritum, & aliquid restaret futurum; sic non esset motus nisi aliquid esset mutatum, & aliquid restaret mutandum, nam ante, quam aliquid sit mutatum, nondum incæptus est motus: quando autem tantum mutatum est, quod nihil restat mutandum, totus finitus est motus, & iam non restat aliquid de motu. Et ideo dicit Philosophus in Physicis, quod omne, quod mouetur, motum est, & mouebitur, motus enim est quantum ad id, quod est factum de motu, mouebitur quidem quantum ad id, quod restat fiendum.

Si autem quæritur, quod accipiendo potentiam materiæ, prout transmutatur ad formam, quid addat potentia sic accepta, supra materiam, dicemus, quod addit aliquam dispositionem ad formam. Nam hoc modo transmutatur materia ad formam, & per agens disponitur ad illam. Quanto ergo plus habet de huiusmodi transmutatione, tanto plus habet de huiusmodi dispositione. quando ergo est perfecte transmutata, vel perfecte disposita, tunc est formæ inductio, & cessat transmutatio, in ipsa ergo inductione formæ cessat potentia materiæ, ut est priuatio formæ. & cessat potentia materiæ, ut est transmutatio ad ad formam, sed non cessat potentia eius, ut recipit formam, sicut enim naturalia sunt composita ex materia, & forma, quia sunt composita ex materia recipiente, & forma recepta, sicut simul manent materiaiciens, & forma recepta: &

A sicut si aliquid istorum tolleretur, oporteret, quod tolleretur compositum; sic omnia talia sunt composita ex potentia recipiente, & actu recepto, & simul manent potentiaiciens, & actus receptus: nec potest tolli aliquid horum, nisi tolleretur compositum. In omnibus enim talibus sicut forma est ipse actus, sic materia est ipsa potentia.

Dub. I. Lateralis.

An Aptitudo in materia possit dici possibile.

Conclusio est affirmatiua.

Ric. d. 129. r. Iuxta aliorum opinionem, aptitudo est quid possibile in materia.

NEXTERIVS queritur circa hoc de opinione illorum ponentium quoddam possibile, quod sit forma, & quod potest vocari potentia materiæ, videtur realiter differens a materia, quomodo secundum eos sit ista intelligentia.

Dicendum secundum istos, quod licet priuatio secundum rectum, vel directe non addat aliquid supra materiam; tamen secundum obliquum & indirecte addit, quia licet priuatio de se sit negatio; & negatio de se nihil dicat; tamen ista negatio importat, vel habet annexam aliquam aptitudinem ad formam, quia hæc priuatio est carentia formæ cum aptitudine ad illam. volunt ergo isti, quod ipsa aptitudo sit res aliqua, & sit quoddam purum possibile, quod purum possibile excitatum per agens sit forma, ut transmutatur in formam. Ponunt enim isti, quod ista tria Forma, Materia, & illud purum Potentiale sic se habeant, quod forma dicat aliquem actum, & materia etiam de se dicat aliquid in actu, sed ille actus, quem importat de se materia, est infra omnem actum formæ. illud vero purum possibile, de quo fit forma, dicunt ipsum esse infra materiam, quia cum materia dicat aliquid in actu secundum eos, & illud purum possibile non importet aliquem actum, oportet tale potentiale esse infra materiam. sed si hoc esset, materia esset in illo possibili, non econverso, quia cum materia dicat actum aliquem & illud dicat puram potentiam: & actus, proprie loquendo, sit in potentia, & non econverso, materia esset in illo possibili non non econverso, forma ergo non fieret ex illo possibili, sed in illo possibili. superflueret ergo materia. Illud ergo, quod ipsi vocant purum possibile, Philosophi, & Sancti, & potissime Aug. vocat, materiā, hæc est enim materia, ut patuit per Aug. quod est infra omnem actum, & supra nihil. Cum quo concordant verba Philosopho-

Possibile purum in materia quid,

Possibile purum in materia nullum.

sophorū, vt supra tetigimus, ponentiū materiā medium inter ens, & nihil.

Redeamus ergo ad propositum, & dicamus, quod quamdiu volumus quærere de quo fit forma, tamdiu erimus in errore. Non enim debemus quærere de quo fit forma, sed in quo fit forma. quia fit in materia, quæ ante, quam incipiat transmutari ad formam, non oportet, quod habeat aliquid de forma in speciali: sed postquam incœpit transmutari, habet aliquid de forma, quia habet aliquam dispositionē ad ipsam, quæ dispositio non est inconueniens esse accidens, cum accidens disponat ab substantialem formam, vt calefactibile calefactum per calorem sibi acquisitum disponitur, vt fiat ignis. Calor ergo incompletus est dispositio ad formam ignis, & potest præcedere iēpore formam ignis: sed calor completus sequitur formam ignis, non tempore, sed origine. In eodem enim instanti calefactibile fit ignis, & est perfectē calidum, sed origine prius intelligitur esse ignis, quā perfectē calidum.

Si posito in materia est accidens.

Dub. II. Lateralis.

*An Materia habeat aliquid forme, ad quam moueatur.
Conclusio est affirmatiua.*

Guil. Gorr. d. 2. q. 2. Materia habet non nihil consimile formæ, ad quam mouetur. Forma autem illa, quam habet, imperfecta, & generica, non autem specifica dici potest. Hinc tanquam ex contrario, in contrariū, vt perficiatur ad ipsum mouetur.

VTERIVS circa hoc quæritur: cum omne, quod mouetur ad aliquid, habeat aliquid de eo, ad quod mouetur: & cum motus ad aliquid sit per quandam assimilationē (quia quale vnumquodque est talia appetit) oportet, quod appetens habeat aliquam similitudinem cum eo, quod appetit: Sed quid habet materia de forma antequā moueatur ad formam, & quam similitudinem habet cum forma ante, quam moueatur ad ipsam? Dicendum, quod in materia est duplex appetitus formæ: vnus ad plenitudinem formæ, vt sit plena forma: alius ad hanc formam, vt perficiatur per ipsam. vtroq; ergo modo habet aliquid de eo, ad quod mouetur, & habet aliquam similitudinem cum eo, ad quod mouetur.

Propter primum sciendum, quod semper materia appetit, quod sit plena forma, vel quod sit plena formis: & quia non potest ha-

Abere simul, appetit hoc habere eo modo, quo potest, videlicet successiuē. materia enim cœli potest dici, quod est plena forma, quia ibi forma replet, & satiat totum appetitum materiæ, sed materia istorum inferiorum, quæ est subiecta contrarijs, & cum est sub forma vnus contrarij, appetit esse sub forma alterius; nunquam est plena forma, vel nunquam est plena formis, quia nūquam per formam, sub qua est, satiatur, & repletur appetitus eius: vellet ergo materia, vt diximus repleri omnibus formis ad quas est in potētia: sed non valēs hoc simul hñe, vult habere eo modo, quo potest, videlicet successiuē. Erit ergo appetitus materiæ secundum hunc modum loquendi ad totalitatem formarum, ad quas formas sic ergo existens, & talem appetitum habens; sub quacunque forma existat, habet aliquid de eo, ad quod mouetur, quia cum appetat moueri ad totalitatem, quancunque formam habeat, habet aliquid, id est, aliquam partem de illa totalitate. Insuper cum habitum sit, quod appetat moueri ad totalitatem, habet aliquam similitudinem, cum illa totalitate, quia habet aliquam partem illius totalitatis, quia in aliquo, vel in aliqua parte affimilatur illi totalitati.

Ostenso quomodo materia prout mouetur ad totalitatem formarum, & esse desiderat plena formis, habet aliquam partem eius, ad quod mouetur, & habendo huiusmodi partem habet aliquid de similitudine eius, ad quod mouetur; volumus declarare, quomodo materia prout mouetur ad hanc formam, & prout appetit perfici per hanc formam, habeat aliquid de illa forma, & habeat aliquid de similitudine illius formæ, etiam ante, quam incipiat moueri ad illam formam. Nam secundum Philosophum omnes transmutationes fiunt de contrarijs in contraria, vt patet ex primo Physicorum, & ex 12. Metaphysic. & in multis locis, sed vt dicitur in 10. semper contraria sunt posita sub eodem genere. ergo vnum cōtrarium semper hñt aliquam similitudinem, licet exilem, cum alio contrario. Habet enim huiusmodi similitudinem in generali, & sub forma generis, licet non habeat hoc in speciali, & sub forma speciei. vt albedo habet aliquam similitudinem cum nigredine, quia vtraque color, & vtraque participat genus coloris, & vtraque participat aliquid de luce elementalī, quæ est hypostasis colorum. nigredo enim cum sit species coloris, non est pura priuatio lucis, sed participat aliquem gradū lucis, licet participet huiusmodi gradū longē inferiorē, quā albedo. Semper enim contraria sunt sub eodem genere, & vnum habet rationem habitus, & aliud magis priuationis rationem. vt album habet magis rationem habitus, & nigrum priuationis, & calidum magis rationem habitus, & nigrum priuationis, & calidum magis rationem habitus, & frigidum priuationis. nulum tamen contrariorum est pura priuatio.

Ccc 3 tunc

Lib. 1. Physic. t. c. 47. & 56. & 2. Cœli. t. c. 18. 10. Metaph. t. c. 15. & 16. 4. Metaph. t. c. 27. 12. Met. t. c. 22. & 1. de gen. 18. & 2. de gen. 32.

tunc enim contraria non opponerentur contrariè, sed ut priuatio. & habitus, quodlibet ergo contrariorum reseruat sibi aliquem gradum sui generis, & habet aliquam perfectionem, secundum suum genus. sub quocunq; ergo contrario sit materia, adhuc appetit esse sub alio contrario, quia aliquid deficit sibi de perfectione illius generis.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quod quantuncunq; materia existat sub forma contraria; tamen in generali, & quantum ad formam generis habet aliquam similitudinem alterius contrarij, quia ut vult Themistius super 1. de anima. Generis quidem conceptus sumptus est ex tenui singularium similitudine. quod non esset, nisi formæ contrariæ secundum suum genus aliquam similitudinem ad se inuicem obtinerent improprie, quia materia existens sub contraria forma in generali, & quantum ad formam generis habet aliquid de alia forma contraria, & habet aliquid de similitudine formæ contrariæ, sed habet hoc imperfectè, & sub forma generis, & ideo naturaliter appetit transmutari ad formam contrariam, ut quod habet imperfectè, & sub forma generis, habeat perfectè, & sub forma speciei: vel ut dicebat ratio prima, materia appetit habere totum, & omnes formas: & quia hoc non potest habere simul, appetit ea habere successiue, & ideo cum est sub vno contrario, naturaliter appetit esse sub alio.

Materia habet aliquid formæ, ad quam mouetur.

Ex his ergo patere potest, quomodo materia cum transmutatur de contrario in contrarium habet aliquid de eo, ad quod mouetur, & habet aliquam similitudinem saltem in generali eius, ad quod mouetur. Patere etiam potest, quomodo priuatio facit materiam naturaliter appetere formam, quia cum materia est sub forma contraria modo generali, & tenui, habet similitudinem alterius formæ contrariæ. quia, ut dictum est, ratio generis ex tenui similitudine sumitur. licet ergo in generali, & imperfectè materia existens sub vno contrario, habeat similitudinem alterius formæ contrariæ: in speciali autem, & perfecte est priuata illa forma contraria, ista ergo priuatio, per quam materia deficit a bono, quod est in forma contraria, mouet materiam, ut appetat esse sub forma contraria: ut quod habet in generali, & modo tenui, habeat in speciali, & modo perfecto. Restat ergo soluere argumenta principalis quæstionis.

RESP. AD ARG. ART. II.

AD primum ergo dici debet, quod materia per suam essentiam comparatur ad formam vnam, & est sub forma vna: sed per suam potentiam comparatur ad formam aliam; patet, quod ex hoc non arguitur, quod sua essentia non sit sua potentia, sed quod aliquem respectum addit potentia supra essentiam, per quem respectum potest ad formam aliam comparari.

Materie potentia supra essentiam quod addit.

Ad secundum dicendum, quod comparari solum ad vnam formam: & comparari ad plures, vel ad

A omnes non oportet, quod dicat aliquam rem supra essentiam materię: sed sufficit, quod dicat respectum aliquem, vel respectus aliquos. quod non negamus, quin potentia respectum aliquem vel respectus aliquos possit dicere supra essentiam materię: qui erunt non quid rei, sed quid rationis tantum.

Ad tertium dicendum, quod argumentum illud procedit secundum opinionem ponentium aliquid possibile in materia realiter differens ab ipsa, de quo educitur forma, & quod forma sit, & transmutatur in formam. Nos vero non damus formam aliquid, de quo fiat: sed aliquid, in quo fiat: & sufficit, quod forma non fiat per se: sed fiat ex transmutatione materię, & fiat non per se, sed per factionem compositi. nam si fieret sine transmutatione materię secundum Comentatorem, in 12. fieret ex nihilo, vel si fieret secundum se, & factionem sui, oporteret dare aliquid, de quo fieret, vel fieret ex nihilo. Ipsi ergo composito, quod sit per se, & secundum se, sufficit, dare de quo fiat. formam vero, quæ non sit per se, & secundum se, sed sit in alio, ut in materia, & per aliud, ut per factionem compositi, sufficit dare aliquid, cum quo fiat, & cuius factione fiat.

Ad id autem, quod dicitur, quod adueniente forma cedit potentia; non cedit materia, ergo materia non est idem, quod sua potentia; patet, quod potentia materię potest accipi, vel pro ipsa essentia materię, vel pro eius priuatione, vel pro transmutatione ipsius: si accipiat pro priuatione, & pro transmutatione, adueniente forma cedit priuatio ipsius formæ, & transmutatio ad aliam formam. **C** sed prout potentia accipitur pro ipsa essentia recipiente formam, sicut non cedit materia, adueniente forma; sic non cessat potentia adueniente actu: & sicut forma recepta, est idem, quod actus, sic materia recipiens est idem, quod potentia.

Respectus; quem potentia supra materię essentiam addit, quid dicat, vide Ducto. 1. Physico. Lect. 12. in Dub. 1. 2. & 3.

12. Methe. Comm. 12.

ARTIC. III.

An in corporibus cælestibus sit materia proprie sumpta.

Conclusio est affirmatiua.

Aegid. in 1. p. Hexam. cap. 7. & alii 5 cap. partis. 1. Capr. d. 12. q. 2. Ant. And. 8. Met. q. 1. Bacch. 1. senten. d. 14. q. 1. artic. 1. 2. Tho. Arg. d. 12. q. 1. artic. 3. Achill. de orb. lib. 1. dub. 1. Soncin. 12. Met. q. 7. Caiet. in lib. de celo. q. 1. de mat. cæli. Ioan. Gand. in lib. 1. de cæli. q. 23.

D

ER T I O. quæritur de materia per comparisonem ad corpora cælestia: Vtrum in eis sit materia proprie sumpta: vel, quod idem est, vtrum in eis sit materia, quæ sit pura potentia.

Et videtur, quod non, quia materia, quæ est pura potentia, non potest separari a priuatione. Vnde & Philosophus, in 1. Physic. ubi loquitur de Principijs

T. c. in c. 2.
s. summæ
diffusum.

cipijs naturæ, quæ sunt materia, quæ est potētia pura; & forma; vidēs talem materiā non separari a priuatione, dixit tria esse principia naturæ, Materiā, Formā, & Priuationem: sed in supercælestibus non est priuatio respectu alicuius formæ, ergo non est ibi materia, quæ est pura potentia, & quæ semper est coniuncta tali priuationi.

Præterea materia, quæ est pura potentia, eo ipso, q̄ est elementalis, habet aptitudinem ad omnem formā, & appetit esse sub omni formā, etiam cum est sub formā nobili, appetit esse sub formā ignobili, quia quælibet formā de se dicit aliquā perfectionem, quæ non est in alia formā. quantūcunque ergo materia sit sub formā nobili, deest sibi aliqua perfectio, q̄ est in formā ignobili, ratione cuius appetit esse sub illa formā. Quare si in cœlo esset materia, quæ esset pura potentia, haberet illa materia aptitudinem ad omnem formā, & per consequens deficeret sibi multæ perfectiones, quæ sunt in alijs formis, quantūcunque ergo formā cœli sit formā nobilis, quia deficerent ei perfectiones aliarum formarū, naturaliter appeteret materia esse sub illis formis, vel ergo naturalis appetitus materiæ esset omnino ociosus (quod esse non potest) vel contingeret aliquando cœlum corrumpi, & materiā eius fieri sub alijs formis: cui ratio contradicit.

Com. 3.

Præterea. Commen. in de substantia orbis planē dicit, q̄ in cœlo non est materia, quæ sit pura potentia.

Com. 4.

Præterea idem Comment. in 12. vult, quod hæc inferiora sint composita ex materia, & forma: sed supercælestia sunt composita ex corpore, & forma: ergo ibi loco materiæ est ipsum corpus, sed corpus dicit aliquid in actu, ergo materia in supercælestibus non est pura potentia, sed dicit aliquid in actu.

IN CONTRARIUM est, quia cum differentia substantialis materiæ sit esse in potētia, & esse pura potentia, cum ergo nihil possit separari a sua differētia substantiāli; vel in supercælestibus nō est materia: vel si est ibi, est pura potētia.

RESOLVTIO.

In cœlo est vera materia. Id quod, ne accidens ibi absque subiecto esse dicatur, asserere necesse est.

Opinio de
materia cœ-
li 8. Me. Cō.
12. 4. Phys.
Com. 33.

RESPONDEO dicendum, q̄ Commen. in de substantia orbis venatur naturam materiæ in supercælestibus ex transmutatione ipsorum, quia sicut actus fecit scire formā, sic transmutatio fecit scire materiā. Videmus autem in rebus triplicem transmutationem: Vel ad formā accidentalem, quæ secundum se respicit id, in quo est: & hæc transmutatio si sit ad quantitatem, dī augmentū, vel diminutio: Si sit ad qualitatem, dīcitur alteratio. Est autem tertiā transmutatio, q̄ nec est ad formā substantialem, nec ad quantitatem, nec ad qualitatem, nec ad aliquā for-

A mam accidentalem, quæ sit in composito secundum se, sed solum per respectū ad aliud: & hæc est transmutatio ad vbi, vel ad locum. motus enim localis, per quem acquiritur locus, vel per quem acquiritur vbi, non est ad perfectionem aliquā, quæ sit in re mobili secundum se, sed solum, ut comparatur ad aliud. Nam locus, qui acquiritur per motum, non est in ipso mobili, sed est in eo, quod continet ipsum mobile: vel non est in ipso mobili secundum se, sed ut comparat ad aliqd aliud, ipsum ē vbi si ponatur in mobili, hoc erit per respectum ad aliquid aliud. Et inde est, quod secundum quod aliter, & aliter accipitur motus localis: aliter, & aliter accipitur locus, & aliter accipitur vbi, quod respicit locum. ut grauiā, & leuiā mouentur localiter, quia mouentur in aliquo: & respectu eius, in quo mouentur, dicuntur moueri localiter, & acquirere aliud, & aliud vbi. Cœlum autē mouetur localiter, qui motus magis accipiens est, quia mouetur circa aliquid, quā quia mouetur in aliquo. Et ideo de loco supercælestium, & de vbi eorum acquisito per motum loqui possumus, prout mouentur circa aliquid, ut prout mouentur circa centrum, motus ergo localis secundum q̄ huiusmodi non oportet, q̄ aliquid variet circa mobile, nec q̄ ex hoc aliqua forma acquiritur mobili secundum se, sed solū, ut comparatur ad aliud, vel ad aliud, in quo est: vel ad aliud, circa quod est.

His itaque prælibatis, si nos non querimus materiā nisi ratione transmutationis, & in cœlo non est transmutatio nec in substantia, nec in quantitate, nec in qualitate, sed solum in vbi; nō quæremus ibi materiā nisi propter transmutationem ad vbi. & quia secundū motum ad vbi sufficit esse substantiā, quæ sit corpus, in supercælestibus secundum hanc viā, q̄ est Commētatoris, nulla est compositio substantiæ quantum ad esse, ita q̄ cœlum habet esse per simplicem substantiā, quæ quantum ad esse nō est composita ex aliquibus duabus substantijs: Substantia autem istorum inferiorum etiā quantum ad esse est composita ex duabus substantijs: ex materia videlicet, & forma, sed istud cœlum est quoddam corpus simplex secundum Commen. & ex hoc est quædam simplex substantia non composita ex duabus substantijs. Est enim ibi quantum ad esse compositio non substantiæ cum substantia, sed substantiæ cum quantitate: & substantiæ, & quantitatis cum qualitate, quæ cōpositiones ex ipsa transmutatione cœli accipiuntur sic esse. Nam cœlum mouetur localiter, & motum localiter non solum mouet localiter ista inferiora, sed etiam alterat ipsa, aliter tamē, & aliter, quia ita mouet localiter hæc inferiora, ut & ipsum etiam localiter moueatur. Vnde nō est primum mouens immobile, sed sic alterat ista inferiora, ut ipsum minimē alteretur. Vnde potest dici primum alterans inalterabile, quoniam ergo cœlum mouetur localiter, & mouet localiter ista inferiora; oportet substantiā eius esse

Cœli com-
positio que-
lis.

7. Meta.

Cœli com-
positio ex
Auer. an sit
ex duabus
subst.Cœli com-
positio, &
inferiorum
quid differt.

esse compositam cum quantitate. quia nihil mouetur, nisi quantum, loquendo de motu locali, ut nos loquimur. quia ergo cœlum non mouet localiter nisi motum, & non potest moueri localiter nisi sit quid quantum ex eo, quod mouetur, & ex eo, q̄ sic mouet; arguitur esse quantum, & arguitur esse compositum ex substantia, & quantitate: sed ex eo, q̄ alterat, quàmuis ipsum nō alteretur, arguitur esse compositum non solū ex substantia, & quantitate: sed etiam ex his, & qualitate. forma enim substantialis, vel quæcunque substantia corporalis non potest esse secundum Commen. in 7. immediatum principium actionis, vel alterationis. Nam ignis, cum sit corpus, forma substantialis eius, vel ipsa substantia eius non erit immediatū principium actionis, vel alterationis, sed aliqua qualitas est ī igne, ut calor, per quam ignis immediatē agit, & alterat; sic ipsa substantia cœli non erit immediatum principium alterandi alia, sed aliqua qualitas est in cœlo, per quā immediatē agit, & alterat. Non querimus ergo compositionem in cœlo nisi ratione transmutationis eius, vel transmutationis passivæ: ut quia transmutatur, & mouetur localiter, & sic est compositum, ex substantia, & quantitate: vel quia transmutatur, & alteratur, licet non alteretur. Et quia hoc non fit nisi per qualitatem aliquam, quæ est virtus actiua cœli, ideo p̄ter compositionem ex substantia, & quantitate, est compositum cum qualitate. Ista est ergo positio Commentatoris, ut cœlum nō sit compositum quantum ad esse, nō est ex duobus substantijs, sed solum ex substantia cum quantitate, & ex substantia, & quantitate cum qualitate. Nec videtur, q̄ ratione transmutationis debeamus ibi aliquam aliam compositionem ponere, & compositio non est querenda, nisi ratione transmutationis videretur esse bona, & solennis opinio Comment. Si autem queratur vtrum secundum opinionem Comment. sit in cœlo aliqua compositio ex duabus substantijs. Dicemus, quod non quantum ad esse, vel ex quibus fiat vnū secundum esse: sed bene est ibi cōpositio ex duabus substantijs quantum ad motum, & quantum ad operationem, ex quibus fit vnum secundum motum, & secundum operationem. ergo quia motor appropriatus cœli, qui potest dici anima eius, facit quid vnum cum corpore cœli sic: moto secundum motum, quia idem est motus, quo anima cœli mouet cœlum, & quo cœlum mouetur ab ipsa: sicut eadem est calefactio, qua calefaciens calefacit, & calefactibile calefit, ut fiat vnū ex calefaciente, & calefactibili secundum calefactionem, sic fit vnum ex anima cœli, quæ potest dici forma cœli, & corpore cœli secundum localem motionem, ideo vult Commē. quod in istis inferioribus sit compositio ex materia, & forma quantum ad esse. quia illa duo faciunt vnū secundum esse: sed in cœlo est compositio ex corpore, & forma, idest ex corpore cœli, & eius anima, vel eius motore appropriato non secundum esse, sed secundum motum, vel secundum

A dum operationem. Vnde Commen. in 8. Meta. vult quod corpora supercaelestia non viuant per vitam, vel per animam, accipiendo viuere prout viuentibus est esse: sed vult, quod corpora supercaelestia sint animata, & viuant. quia motores eorum appropriati influunt eis motum, qui motus est quoddam opus vitæ. Nam aquæ stantes, & non motæ dicuntur mortuæ: motæ vero, & currentes, & fluentes dicuntur viuæ. Sed hæc positio Commen. licet sit pulchrè dicta, & enarrata, tamen stare non potest. Cœlum enim non potest esse quoddam corpus simplex non compositum ex duabus substantijs secundum esse, sed oportet, quod sit corpus compositū ex vera materia, & vera forma corporali, quæ componentes ipsum faciunt ex eo vnum quid secundum esse: & p̄ter hanc compositionem secundum esse oportet, ibi esse compositionem ex corpore sic cōposito, & eius motore appropriato, qui dicitur anima eius: & eo modo, quo dicitur anima potest dici forma eius. ex quibus duobus non fit vnum secundum esse, sed secundum operationem, & secundum motum. Non enim reprehendimus Commen. quantum ad omnia alia, sed solum quantum ad hoc, quod dixit cœlum esse corpus simplex non compositum ex duabus naturis, vel ex duabus substantijs, ex materia, s. & forma. Dictum autem eius, quod transmutatio fecit scire materiam, vel fecit scire compositionem ex materia, & forma; dicemus verū esse, sed hoc erit dupliciter: vel quia transmutatio illa est ad talem compositionem, quia facit, quod materia coniungatur formæ, & facit compositionem cum forma, vel quia talis transmutatio non facit talem compositionem materiæ ad formam, transmutatio ergo cœli, quæ est localis, & est solum ad vbi, nō est transmutatio materiæ ad formam, sed est transmutatio præsupponēs compositionem materiæ cum forma, oportet enim accidēs fundari in substantia, quantitas ergo & qualitas cœli in aliqua substantia fundentur necesse est. Queremus ergo de illa substantia: vtrum sit simplex, vel composita, simplex autem esse non potest, quia si esset simplex, vel esset materia, vel esset forma, cum non sit dare nisi tres substantias: materiam, formam, & compositum. Cum ergo substantia cœli dicatur substantia simplex, non erit substantia composita, erit ergo materia, vel forma, sed non materia: cū materia sine forma esse non possit, erit itaq; forma sine materia, sed formæ immateriales non sunt susceptivæ accidentium sensibilium, nec possunt esse subiectum eorum. Illa ergo accidentia sensibilia, quæ videmus in cœlo, essent sine subiecto, & ista est conclusio, quam fecimus in nostro Hexameron de operibus sex dierum, qd si in cœlo non esset vera materia, essent ibi accidentia sine subiecto.

Hoc idem etiam patet alio modo, nam si substantia cœli est simplex non composita, oportet quod illa substantia sit aliquid in actu. Nam nulla substantia esse potest, quæ non sit in actu per aliquid

Auer. quam
vitam cœlo
tribuat.Aquæ viue,
& mortuæ.Cœli com-
positio du-
plex.Hexame-
ron lib. an-
te 2. senten-
ceditus.

aliquid sui generis, & ideo materia nunquam ponitur in esse sine forma substantiali, quæ est aliquid sui generis, quare si substantia cæli est aliquid in actu, & est substantia simplex, erit forma sine materia, & tunc idem quod prius. ponere enim formas immateriales esse susceptivas accidentium sensibilem est contradicere rationi: & licet ex parte quarumcunque accidentiū sensibilem possumus ostendere cælum non esse quandam substantiam simplicem in actu, vel non esse quandam formam sine materia; ex parte tamen quantitatis cæli hoc clarius concluditur, quia nulla forma diuiditur nisi per materiam, ut dicitur in 7. Illa enim substantia quæ est in cælo extenditur, & diuiditur secundum quantitatem cæli. Aliter enim esset ibi quantitas sine subiecto, si nulla esset ibi substantia extensa per illam quantitatem, hoc non potest esse forma sine materia, quia nulla forma extenditur, vel diuiditur nisi per materiam: nec potest esse materia sine forma, quia materia coniuncta cū forma est causa omnium accidentium sensibilem. Ostenso enim quocūque accidere sensibili, possumus concludere, quod accidens illud fundatur in substantia composita ex materia, & forma. Ex si possit aliquis dubitare de alijs accidentibus sensibilibus, de ipsa tamen quantitate dubitare non potest. Nullus enim sanæ mentis diceret, quod forma possit subijci quantitati sine materia, cum habitū sit per Philosophum, formam non posse diuidi, & per consequens nec extendi sine materia. Ex accidentibus ergo cæli manifeste probatur, substantiam in cælo esse compositam ex materia, & forma.

Quæremus ergo de illa materia: utrū sit pura potentia, vel sit aliquid in actu, quia si est pura potentia, habemus intentum: hoc enim probare volebamus. si autē est aliquid in actu redeunt omnia inconuenientia supradicta. alia etiam inconuenientia accidunt sic dicenti. quia tūc omnis forma adueniens illi materiæ erit accidens, quia quicquid aduenit enti in actu totum est accidens. Rursus cum ex duobus in actu nō fiat aliquid verē, vel simpliciter: vnum magis fieret verē, & simpliciter vnū in istis inferioribus, vbi forma aduenit materiæ, quæ est pura potentia; quā in supercælestibus, vbi forma adueniret materiæ existenti in actu. quæ omnia esse inconuenientia nullus dubitare posset. Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quod motus localis non est transmutatio ad formam substantialem, quia non est generatio: nec ad formam accidentalem, quæ respicit subiectum secundum se, cuiusmodi est quantitas, & qualitas. quia talis transmutatio nec est alteratio, nec augmentum. Transmutatio ergo cæli licet non sit ista, præsupponit tamen compositionem omnium istorum, ut est per habita manifestum.

RESP. AD ARG. Ad primum ergo dicendum, quod materia etiam, quæ de se est pura potentia, non quocunque modo sumpta, est subiecta priuationi, sed solum est talis, cum

A est subiecta formæ contrariæ, cui de necessitate est annexa priuatio alterius formæ contrariæ: & inde est, quod cum priuatio sit vnum de principijs, quod requiritur in generatione, & corruptione rerum, nunquam sunt generationes, & corruptiones, nisi ex contrarijs in contraria, ut semper priuatio possit in talibus esse principium. Sed si Deus subijceret materiam formæ non habenti contrarium, cuiusmodi est forma cæli, quod indicat motus eius, cui, ut probatur in de cælo, & mundo, nihil est contrarium, illa forma sic perficiens materiam, non haberet priuationem formæ contrariæ annexam: & quia ponitur cælum nullam habere formam contrariam, tale ergo corpus erit ingenerabile, & incorruptibile, erit sine augmento, & diminutione, & erit sine alteratione. sed cū motus localis præsupponat substantiam, secundum quam fit generatio, & corruptio: & quantitatem secundum, quam fit augmentum, & diminutio: & qualitatem, secundum quam fit alteratio; ergo licet in hac transmutatione posteriori non inueniatur contrarietas, quia motui circulari nihil est contrarium; tamen inuenietur contrarietas, ut possit aliqua alia esse transmutatio in cælo secundū locum. quod totum contingit, quia natura cæli, id est, materia, & forma cæli non habent priuationem annexam: vnde nulla transmutatio est in cælo, quæ variet naturam cæli: sed solum, quæ per respectum ad aliquid extrinsecum transmutat cælum.

C Ad secundum dicendum, quod materia secundum agentia naturalia, & secundum rationes seminales, non habet aptitudinem, nisi ad formas contrarias; sed secundum rationes obedientiales habet aptitudinem ad omnem formam. quantūcunque ergo sit pura potentia non habet aptitudinem simpliciter, & quocunque modo ad omnes formas, ut patet per habita.

Quod autem addebatur de forma cæli, & de alijs formis, in sequenti questione soluetur: vbi ostendetur, quod materia existens sub forma elementi non appetit esse sub forma cæli, nec econuerso.

Ad tertium dicendum de Commenta. q non est aliquid in cælo, qd sit pura potentia. Et ad quartū q substantia cæli non est composita ex materia, & forma, patet non esse bonam positionem

D Comment. quia secundum eam essent accidentia sine subiecto: & forma non habens materiam, susciperet accidentia sensibilia, & extenderetur per consequens diuideretur forma sine materia, quæ oia sunt inconuenientia.

*An materia omnium eam habentium sit una
Conclusio est affirmatiua.*

Aegid. 1. p. Hexam. cap. 4. & 9. D. Tho. 1. p. q. 66. art. 2. Et 2. sentent. d. 12. art. 1. D. Bonau. d. 12. art. 2. q. 1. Alber. q. 2. de 4. coëvis art. 5. 6. 7. & 8. Ric. d. 12. q. 8. Alex. de Ales 1. p. q. 44. art. 2. Biel. d. 12. q. 1. Tho. Arg. d. 12. q. 1. art. 4. Capr. d. 12. q. 1. & 2. Dur. d. 12. q. 1. Voril. d. 12. q. 1. Bacch. d. 14. q. 1. aric. 4. Sonc. 12. Meta. q. 8. & 9. Caiet. lib. de cœlo q. 2. de mat. cœli.

T. 10.

VARTO quæritur de materia per comparisonem ad suam unitatem: Vtrum sit vna materia omnium habentium eam. Et videtur, quod non, quia secundum Philosophum in 5.

Metaph. Vnitas generis est vnitas materiæ, quæ ergo non conueniunt in genere non conueniunt in materia, sed corruptibilia, & incorruptibilia non habent idem genus, ergo nec eandem materiam.

Præterea secundum Commen. in de substantia orbis, & allegat Themestium, dicens: Sol, & Luna, & alie stellæ aut sunt formæ nō in materia, aut habent materiam equiuocē cum alijs materijs. ergo vel cœlum non habet materiam, vel non habet eandem cum istis, sed habet eam equiuocē cum eis.

Præterea quorumcunque non est vna potentia, nec est illorum vna materia, quia sicut forma est actus, sic materia est potentia. sed inferiorū, & superiorum non est eadem potentia, cum in superioribus sit tantum potentia ad vbi, in inferioribus sit potentia ad esse; ergo non est eadem materia hic, & ibi: cum non sit eadem potentia.

Præterea: cū materia est sub forma vna, quatumcunque nobili, appetit esse sub forma ignobili, & multo magis quando est sub forma ignobili, appetit esse sub nobili. Si ergo esset eadem materia in cœlis, & in istis elementis, tunc etiam existens sub forma cœli appeteret esse sub forma elementi: & multo magis existens sub forma elementi appeteret esse sub forma cœli, cuius contrarium videmus ad sensum.

IN CONTRARIUM est, quia secundū Sanctorum sententiam, omnia fuerunt facta in quadam materia confusa, postea ex illa materia confusa fuerūt distincte producta omnia, quod nō esset, nisi omnium corporalium cœlestium, & elementorum esset vna materia.

1. Phys.

Præterea secundum Philosophum in primo Physicorum, Non est nisi vna tantum materia, ergo vel supercœlestia non habent materiam, quod patet esse falsum: vel si habent eam, habent vnā, & eandem cum istis inferioribus.

Materiam corruptibilem, & incorruptibilem eandem esse affirmamus. At quonam pacto vna omnium corporum cœlestium, horumque inferiorum esse possit, in Dub. 2. laterali patebit.

RESPONDEO, dicendum, quidam dicentes se tenere cum Commen. dixerunt non esse vnā, & eandem materiam supercœlestium, & inferiorū, sed, vt patet per habita, vult Commen. quod substantia cœlestis, non sit composita ex duabus substantijs, & quod substantia cœli sit quædam substantia simplex, quæ potest dici corpus nō compositum ex materia, & forma: & si habet aliquam compositionem cum aliqua substantia, hoc est solum ad motore suū appropriatum, qui potest dici eius anima, & eius forma. Propter quod posuit ista inferiora esse composita ex materia, & forma: supercœlestia vero ex corpore, & forma. quo posito, patet nō esse eandem materiam supercœlestium, & inferiorum, quia materia in his inferioribus est pura potentia, & potest proprie, & simpliciter dici materia, sed materia superiorum non est, proprie loquendo, materia, sed secundum Commentatorem dici debet corpus, & est aliquid in actu, sed hæc posuit Commen. in præcedent questione euidenter esse reprobata, propter quod illi idem dicentes se tenere cum Commen. in alijs suis scriptis videntes opinionem Comenatoris stare non posse, improbant eam. Est ergo alius modus dicendi de differentia materiæ superiorum, & inferiorum, quod non est eadem materia hic, & ibi, quod quidam probant ex receptione formæ. Dicunt enim, quod materia de se est in potentia ad omnes formas, & quia de se est quid tale, ideo est in potentia ad formam perfectam, & imperfectam, & ideo cum est sub forma perfecta, adhuc appetit esse sub forma imperfecta, quia adhuc est in potentia ad illam, & econuerso. Hinc concludunt, quod si eadem esset materia inferiorum, & supercœlestium: materia, quæ est sub forma elementi, appeteret esse sub forma cœli, & econuerso. Omnia ergo essent generabilia, & corruptibilia, quod patet esse falsum. Hi ergo, vt fugiant hanc difficultatem, quomodo elementa sunt corruptibilia, & cœlum est incorruptibile: dicunt nō eandem esse materiam hic & ibi, & dicunt materiam hic, & ibi habere aptitudinem ad aliam, & aliam formam, quia materia ista habet aptitudinem ad formam corruptibilem: illa ad incorruptibilem. Isti ergo non negant materiam in cœlo esse puram potentiam, & in istis inferioribus puram potentiam: dicunt tamen esse aliam hanc, & illam, quod patet, quia hæc sunt corruptibilia, illa incorruptibilia. Si ergo quæretur ab istis per quid differt ista materia ab illa, cum vtrique de se sit pura potentia: Respondent, quod sicut species, quæ sunt sub eodē genere, differunt per differentias, differentia vero differunt seipsis, & sicut principia differunt per

D. Tho. 2. sent. d. 13. q. 1. art. 1.

D. Tho. 1. p. q. 66. art. 2.

Opinio dicentium materiam cœli, & horum inf. non esse eandem.

Opinio aliorum.

per principia, principia vero differunt seipsis: sic supercœlestia, & ista inferiora, quia sunt quid cōpositum, & quid principiatum, differunt per sua principia. habet enim cœlum sua principia: ut suam materiam, & suam formam: & ista inferiora sua principia, suam, videlicet, materiā, & suam formam, & differunt hæc ab alijs per sua principia, quia non est eadem materia hic, & ibi, nec eadem forma. Ipsa tamen principia differunt seipsis, quia non est eadem materia hic, & ibi, nec eadem forma. Sed ista positio stare nō potest. imaginabimur enim, quod Deus omnia ex nihilo fecit, sicut imaginatur August. 12. Confes. omnia ergo entia creata erunt infra Deum, & supra nihil, ita quod non sunt duo entia per se differentia, æquē nobilia. Et quia per se differunt forma, & materia: & actus, & potentia: forma est nobilior materia, & actus potentia. Iterum non sunt duæ formæ formaliter differentes æquē nobiles. Accipietur ergo nobilitas, & ignobilitas in entibus, & per consequens diuersitas eorum ex eo, quod vnum magis appropinquat, vel est magis remotum a nihilo, quam aliud: vel ex eo, quod vnum magis appropinquat ad Deū, vel est remotius a Deo, quā aliud. ideo Philosophus in 8. dicit formas esse, sicut sunt numeri: ut sicut non sunt duo numeri habentes totidem unitates: ita non sunt duæ formæ habentes totidem perfectiones: & sicut semper vnus numerus est maior alio, sic semper vna forma est perfectior, & nobilior alia. Differentia ergo rerum corporalium, & perfectio, & nobilitas earum, non est per materiam, quæ est ita prope nihil, quod non potest esse magis remota a Deo: sed est per formas earū, quia non inveniuntur duæ formæ formaliter differentes, quarum vna non sit nobilior alia, & non remotior a nihilo: & propinquior Deo, quā alia. Omnes enim volentes tenere cum August. in lib. Confes. coguntur sic dicere, cui contradicere non est tutum. Contradicendo autem huic sententiæ contradicimus non solum Augustin. sed etiam Philosopho volenti, quod non sit distinctio per potentiam, sed per actum, & quod actus est, qui distinguit. Non erit ergo distinctio per materiam: sed per formam: & forma est, quæ distinguit vnum materiale ab alio: naturalia ergo distinguuntur per formas. Formæ autem, siue materiales, siue immateriales, si specie differant seipsis differunt, hoc autem dicimus propter formas eiusdem speciei solo numero differentes. Ad quarum differentiam quantitas, & extensio materiæ operatur.

Dicere ergo duas potentias puras, & simpliciter puras distantes a Deo, distantia, qua maior nec esse, nec cogitari potest, est dicere oppositum in adiecto. Deus est enim actus purus, nec distare a Deo aliquid potest per hoc, quod est actus: sed per hoc, quod actus ille habet potentiam admixtam. quanto ergo plus aliquid habet de potentia admixta, tanto plus distat a Deo, a quo omnis admixtio potentiæ est aliena. Illud ergo, quod est pura potentia, quod nihil habet de admixto, tantum distat a Deo, quod amplius

A distare non solum esse, sed nec cogitari potest.

Si ergo poneremus duos primos actus, id est, duos deos, & duos actus puros, forte possemus ponere duas primas materias, & duas potentias puras.

Sed forte diceret aliquis non esse inconueniens dare duas potentias puras differentes essentialiter per formas, quas sunt aptę natę recipere. hoc enim volunt ponentes aliquas materias, entes, potentias puras posse realiter differre per formas, quas sunt aptę natę recipere. ut quia vna est apta nata recipere has formas inferiores corruptibiles: alia est apta nata recipere formas cœlestes incorruptibiles, nā videmus manifestē duas potētiās puras sic essentialiter, & realiter differētes, videlicet intellectu nostrū possibile, & materiā primam. quodlibet, n. eorum est potentia pura, ut patet ex dictis Philosophorum: differūt in hæc duæ potētiæ puræ respectu formarū, quas sunt aptę natę recipere. nam materia est apta nata recipere formas sensibiles, intellectus noster possibilis formas intelligibiles. Sed similitudo, & hæc obiectio nihil valet. quia, ut supra tetigimus, intellectus noster possibilis. non est pura potentia simpliciter, sed de se est aliquis actus, & aliqua perfectio animę, & est pura potentia in genere intelligibilium. Est, n. aliquid actu ens. sed non est actu quid intelligibile. Si enim talis esset materia cœli, quod reciperet formas intelligibiles, & quod esset potentia pura in genere intelligibilium, optimē concluderetur, talem materiam, vel talē potentiam puram realiter differre a potentia pura in istis inferioribus, sed cum materia illa recipiat formas sensibiles, & sit potentia pura in genere entium, quod differat a materia istorum inferiorum, quæ est etiam sic potentia pura, stare non potest.

Sed forte diceret aliquis, quod materia cœli dicit aliquid in actu, sicut & multi ponunt materiam de se dicere aliquid in actu. quo posito sustineri rationabiliter posset, immo omnino esset dicendum, quod materia illa ab ista differret. Sed, ut potest patere p. habita, omnino cogimur dicere materiam de se importare puram potentiam. Quod si dicatur in istis inferioribus importare potentiam puram, in supercœlestibus non sequitur inconueniens supra tactum, videlicet, quod in istis inferioribus ex materia, & forma fieret vnum per se, & simpliciter: in cœlo vero per accidens, & secundum quid. quod nullus sanæ mentis cogitaret.

Ad id vero, quod dicunt: vel quod coguntur dicere, videlicet, quod in potentia pura potest esse differentia ex ordine ad actum: vel ex ordine ad formam, ut quia potentia pura est apta nata de se recipere: alia actum, & formam nobilem, & incorruptibilem: alia actum, & formam ignobilem, & corruptibilem; dicemus, quod ex parte agentis posset esse differentia ista: quia secundum Apostolum, licet sigulo ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam: sicut licuit Deo eidem

Responsum
D. Thomæ.

Obiectio.

Responsum
Scolæ.

Obiectio.

Materiaeque
omnino pri-
ma an pos-
sint differre
per diuersas
spitundines

Rom. 9.

Improbatio

Como 1.

Lib. 3. Met.
66. 10.

7. Met. 49.

Potentia dua
pure simplici-
ter dari non
possunt.

eidem massæ, & eidem potentie puræ imprime-
re aliam, & aliam formam, ut huic imprimeret
formam cœlestem honorabilem, & incorrupti-
bilem, & alij e contrario. Dicere ergo, quod ex
parte ipsius materie, vel ipsius potentie puræ
vna de se ordinetur ad nobiliorem actum, quàm
alia: stare non potest, quia tunc de se vna esset no-
biliores alia, & cū tota nobilitas sit ex parte actus,
quod patet per Philosophum 12. dicente Deum,
quia non est nisi actus, & est purus actus, esse no-
bilem in fine nobilitatis. Et quia ratione actus
purus est nobilis in fine nobilitatis, ea ratione
potentia pura erat ignobilis in fine ignobilita-
tis. Si ergo volumus dare aliquam nobilitatem
potentie, hoc erit ex actu, & ex commixtione ac-
tus, quare si aliquam nobilitatem volumus da-
re vni materie, & non alij: vel neutra erit poten-
tia pura, vel alia non erit potentia pura, sed, quod
vtraque sit potentia pura, & distet a Deo distan-
tia, qua maior cogitari non potest, & quod vtra-
que sit ignobilis in fine ignobilitatis: vna tamen
sit nobilior alia: quia de se ordinetur ad nobilio-
rem actum; est ponere contradictoria esse vera.
Patet ergo declaratum esse omnium corporaliū
esse vnā materiam, quia in potentia pura, quæ
in omnibus corporalibus reperitur, distinctio, &
differentia secundum se esse non potest.

Dub. I. Lateralis.

*An corpora caelestia sint incorrupti-
bilia, cum eandem inferiorum
materiam habeant.*

Conclusio est affirmatiua.

*Celestia incorruptibilia sunt ratione formæ, non
autem materie.*

Aegid. Quol. 1. q. 12. Et 1. p. Hexam. cap. 5. Alb. q. 4.
de coruo art. 2. Biel d. 12. q. 2. Bacch. d. 14. q. 1.
Guill. Gorr. d. 14. q. 1. Vide etiam Io. Land.
libr. 1. cœli q. 14.

VTERIVS circa hoc quæritur
de corporibus supercaelestibus, quo
modo possint esse in corruptibili-
bus, & habere eandem materiam
cum istis inferioribus.

RESPONDEO dicendum, quod secun-
dū Philosophum in primo Physicorum, in istis
generabilibus, & corruptibilibus sunt tria prin-
cipia naturæ, Materia, Forma, & Priuatio. Vnde
reprehenditur Plato, & merito, quod priuatio-
nem despexit, Omnis enim priuationem des-
piciens, & nolens eam ponere principium,
reprehendus est, quia non potest ponere eādem
materiam in supercaelestibus, & in istis infio-
ribus, ut ponere cogimur, & saluare illa esse in-

A corruptibilia, hæc autem corruptibilia, ex ipsa
ergo priuatione annexa materie istorum infe-
riorum, & non materie superiorum non solum
possumus saluare, sed etiam cogimur ponere illa
esse incorruptibilia, hæc autem corruptibilia.
Vnde & Philosophus in primo Physicorum di-
xit, Materiam appetere formam, sicut turpe bo-
num, & femina virum, quia ergo materia tur-
pitudinem, & femineitatem habet ex priuatio-
ne; ideo desiderium materie essendi sub alia for-
ma sibi competit ex priuatione, tollens ergo pri-
uationem a materia, tollit ab ea appetitum es-
sendi sub alia forma, & per consequens tollit ge-
nerationem, & corruptionem a rebus. ergo non
B immerito esse principium in talibus priuatio no-
minatur, despiciens itaque priuationem: vel ne-
gabit generationem, & corruptionem ab istis in-
ferioribus, cuius contrarium ad sensum vide-
mus: vel ponet supercaelestia esse corruptibilia,
sicut & ista inferiora. Plato autem, qui priuatio-
nem despexit, non immerito volens tenere suam
positionem, dixit supercaelestia esse corruptibi-
lia, Dicunt, n. aliqui, quod ideo Plato dixit corpo-
ra supercaelestia esse corruptibilia, quia dixit ea esse
eiusdem naturæ cum istis elementis. Sed dice-
mus radicale principium in talibus ex parte Pla-
tonis sumplisse originem ex despectu priuatio-
nis, quia cum non propter aliud possimus salua-
re hæc inferiora esse corruptibilia, & non supe-
riora, nisi quia materia omnium inferiorum sem-
per est admixta priuationi, & non superiorum, si
priuationem despiciamus, & dicamus nihil co-
operari in talibus, cogemur ponere eādem esse
materiam inferiorum, & superiorum, & cum ista
sint corruptibilia, erunt & illa corruptibilia.
Ideo Plato loquens de supercaelestibus corpori-
bus ait, quod natura sua sunt dissolubilia, sed vo-
luntate Dei indissolubilia perseverant. Nos autem
priuationem despiciere nolumus, sed dicemus se-
quentes Philosophum priuationem se habere,
ut principium: quæ cum sit annexa materie isto-
rum inferiorum, non autem materie superiorum,
ista sunt corruptibilia, & non alia.

C Ad cuius euidentiam sciendum, quod priua-
tio non est annexa nisi formæ contrariæ, ideo, ut
pluries diximus, non sunt generationes nisi ex
contrarijs, & in contraria, formæ ergo istorum
inferiorum, quia sunt formæ habentes contra-
rium, materia eorum est subiecta generationi, &
corruptioni, quia vna existens sub vno contra-
rio, habet priuationem alterius contrarij, ex qua
priuatione videns se turpem, & defectiuam ap-
petit esse sub alio contrario. & quia non potest
duo contraria habere perfectè simul, appetitus
non potest esse satiatus: insatiata vero semper
ad maleficium machinatur, quod totum ex pri-
uatione contingit, ut patere potest ex primo Phy-
sicorum. Sed forma cœli cum sit forma non ha-
bens contrarium, quod indicat motus eius cir-
cularis, cui nihil est contrarium: materia cœli
subiecta tali formæ, non habebit priuationem
annexam, & non videbit se ex hoc turpem, ut
ad

Tex. c. 11.

Cœlum
pud Plato-
nem cor-
ruptibile se-
cundum suā
naturā, sed
Deo volente
incorrupti-
bile. Vi-
de id in T.
mzo.

T. c. 10.

Cœli incor-
ruptibile.

T. c. 6. & t.
c. 10.

Priuatō cur
non despi-
cienda.

ad maleficium machinetur, & ad corruptionem suæ formæ: ea propter cælum incorruptibile perseverat. Non est ergo ex parte materiæ quare cælum est incorruptibile: & ista corruptibilia, quia materia omnino absolute sumpta, non differt hæc ab illa, sed hoc est ex parte formæ, quia forma cæli non habens contrarium, & ex hoc nõ habens priuationem annexam, satiat totũ appetitũ materiæ. forma vero istorũ inferiorum, quæ est contrarietati subiecta, habens priuationem annexam non pōt totum appetitum materiæ satiare.

Aduertendum ergo q̄ forte videretur alicui: q̄ Hydropicus possit dupliciter satiari. Vno modo, q̄ si daretur sibi tantum ab bibendum, quantum posset bibere: alio modo, q̄ si auferretur infirmitas, quæ est Hydropisis. sed primo modo satiari nullo modo posset: quia manente illa infirmitate semper plus appetit, quàm possit bibere, & ideo nunquàm satiari potest. Secundò vero modo potest satiari, quia amota Hydropisi, bibens quod sibi sufficeret, satiatus esset: nec appeteret vltèrius bibere. sic & in proposito priuatio est quædam Hydropisis materiæ: vt coniuncta priuationi plus appetat, quàm possit habere: & ex hoc nunquàm satiari possit: quia existens sub vno contrario ratione priuationis appetit esse sub alio: quæ simul habere non potest. Deus ergo satianit materiã cæli non imprimẽdo ei oẽm formam, sed imprimendo formam non habentẽ contrarium, & ex hoc sanauit ipsam ab Hydropisi, & a priuatione: quæ non est annexa nisi formæ habenti contrarium: & hoc faciendo satianit appetitum illius materiæ, vt non machinaretur ad maleficium, id est ad corruptionem sui, & non appeteret esse sub alia forma: & ex hoc cælum incorruptibile remanet.

Dub. II. Lateralis.

An superiorum, & inferiorũ materia sit vna.

Conclusio est affirmatiua.

Materia cunctorum corruptibilium, & incorruptibilium vna est per indifferentiam, omnisq; forme carentiam: non autem per transformationem ad formam: nec per vnã, eandemque rationem suscipiendi formam.

Aegid. 1. p. Hexam. cap. 4. & 9. Item diffusissimè in luculentiss. q. de materiali compositione cæli. Guill. gorr. d. 14. q. 1. Vide etiam pro hac materia Doct. omnes in art. 4. citatos iisdem locis.

CONTRA-
DICTIO.
Materia cœ-
li & infer.
est vna per
indifferen-
tiam, & ca-
rentiam om-
nis formæ
Hex. 1. p. ca.
9. sed paulo
inferius ait

LATERIUS circa hoc forte dubitatet aliquis, quia vnitate materia superiorum, & inferiorum sit vna. Dicendum q̄ vt patet ex nostro Hexameron materia tripliciter potest dici: vna vel per carentiam omnis actus; & omnimodam indifferentiam; & sic est vna in omnibus materia-

Alibus tam superioribus, quàm inferioribus: quia si materia cæli, & horum inferiorum intelligere tur carens omni actu, non haberet per quid differret hæc ab illa: etiam per indifferentiam esset eadem hæc, & illa. Secundo modo potest intelligi vnitas, vel identitas materiæ non per indifferentiam & carentiam omnis formæ, sed per vnã, & eandem rationem suscipiendi formam, & sic non est vna, & eadem materia corruptibilium, & incorruptibilium vel inferiorum, & superiorũ: & sub alia, & alia ratione forma recipitur hic, & ibi: quia materia horum inferiorum recipit formam sub ratione contraria, & sub ratione annexa priuationi, vel sub ratione, qua non completur, & perficitur appetitus eius: In superioribus verò materia recipit formam sub ratione, qua completur appetitus eius. hoc ergo modo omnium inferiorum est eadem materia, & omnium superiorum eadem. Inferiorum autem & superiorum non est eadem. Tertiò mō pōt accipi vnitas materiæ non solum per indifferentiam: nec solum per eandem rationem recipiendi formã: sed per transmutationem ad formam: vt aliqua duo dicantur habere eandem materiam: quia materia vnus potest transmutari ad formam alterius, hoc ergo modo non est vna, & eadem materia: prout loquitur de vnitate materiæ Philosophus: & Est vna materia omnium habentium ad se inuicem transmutationem. Secundum ergo hunc modum non solum non est eadem materia superiorum, & inferiorum: quia inferiora non possunt transmutari ad formam superiorũ, nec e conuerso: sed etiam non est eadem materia omnium superiorum, siue omnium cælorum: quia vnum cælum non potest trãsmutari ad formam alterius: & non solum ipsi cæli hoc modo non habent eandem materiam: quia vnum non potest transmutari ad formam alterius, sed etiã ipsæ partes cæli, & quoruncunque cælorum nõ habent eandem materiam: quia nulla huiusmodi pars potest transmutari ad formam alterius. Quodlibet ergo cælum, & quælibet pars cuiuslibet cæli secundum hunc modum constat ex tota materia sua: quia non potest materia vnus ad formam alterius transmutari.

RESP. AD ARG. ART. IIII.

D primum dicendum, q̄ vnitas generis est vnitas materiæ, quia magna similitudo est inter genus, & materiam. Nam in compositione specierum genus se habet sicut materia: & differentia sicut forma: vt sicut forma adueniens materiæ constituit rem materialem: sic differentia adueniens generi constituit speciem. Et sicut vna, & eadem materia prout est sub hac forma, constituit hanc rem: & prout est sub alia aliam, sic vnum, & idem genus prout coniungitur huic differentiæ, constituit hanc speciem, & prout alii aliam speciem. Vel possumus dicere etiam exponendo Aegid. super ij. Sent. Ddd ad

Materiam cœli, & inferiorum quiuocè dicitur, vt Leo dicit de viuo, & mortuo. Nodus hic dissoluitur. Quia sicut eadem materia est per essentiam in Leone viuo & mortuo, sed differens per formam viuam, & mortuam, ita de hoc dicendum est.

* Ex Arist. lib. 8. Meth. c. 14. & lib. 1. de gen. 43 l. cō. 12 14. & 27.

Generis vnitas quoniam est vnitas materiæ.

Porphyrius cap. de Diff. sub finem.

Tex. c. 7.
Materia, &
genus quo
diff. vide la-
tius Doct. 7.
Met. q. 9.
* Genus di-
cit totum
secundum
rem, sed par-
tem secun-
dum ratio-
nem.

Lib. 7. Met.
c. 35.
Diffinitio-
nis partes
sunt formæ
idem d. 37.
art. 1. & su-
pra.

Tex. c. 12.

ad litteram, & unitas generis sit unitas materiæ, & quæ conueniunt in genere, conueniunt in materia: & e converso, sed tamen conuenientia materiæ, vel unitas eius non est accipienda secundum se, sed secundum rationem suscipiendi formam. nam differentia est inter genus, & materiam, ut patet per Commē. in 2. Meta. Materia dicitur potentia pura, & dicitur altera parte compositi secundum rem: & ideo non predicatur de his, quorum est materia: sed genus dicitur compositum ex materia & forma, & ideo predicatur de his, quorum est genus, quia dicitur totum secundum rem, licet dicatur parte secundum rationem. ergo si volumus loqui de unitate materiæ, putamus facit unitatem generis: cum genus non dicatur materiam secundum se, sed dicatur quid compositum ex materia, & forma; istam unitatem non accipiemus ex materia secundum se, sed ex materia, putamus sub quadam ratione, recipit formam. Et quia omnia ista corruptibilia habent formam in materia sub una ratione, putamus forma non faciat totum appetitum materiæ, omnia ista poterunt esse sub uno genere. supercælestia vero, quia habent formam in materia, sub una alia ratione erunt sub alio genere: & non erunt sub eodem genere hæc & illa, nisi forte sub eodem genere logico.

Ad secundum dicendum, quod supercælestia habent æquiuocè materiam cum istis inferioribus, secundum Commentatorem. quia materia in istis est pura potentia: in supercælestibus vero materia est ipsum corpus, & est aliquid in actu, sed ista positio stare non potest: & in hac parte non est credendum Commentatori: vel possumus dicere, quod tenendo opinionem, quam credimus veram; adhuc possumus saluare, quod materia hic, & ibi dicatur æquiuocè. Nam hæc est æquiuocatio, quoniam nomen est idem, sed ratio substantiæ est diuersa, unde brachium mortuum, & viuum dicitur æquiuocè: quantuncumque sit eadem materia in utroque, tota enim ratio substantiæ sumitur ex forma, & si materia pertinet ad substantiam rei, siue ad diffinitionem, hoc erit per comparationem ad formam, & ideo dicitur in 7. quod omnes partes posite in diffinitione sunt formæ. Ad hoc ergo, quod sit æquiuocè materia hic, & ibi, non oportet quod secundum se sit alia materia hic, & ibi: sed sufficit quod alia ratione formam suscipiat hic, & ibi.

Ad tertium dicendum, quod ubi est una potentia, ibi est una materia: ubi non, non. sed ista potentialitas non semper accipitur, prout eam facit motus, sed prout eam præsupponit motus, nam motus localis licet secundum se non importet nisi potentiam ad ubi, quia per talem motum non acquiritur, nisi ubi, tamen talis motus præsupponit compositionem in substantia. quidquid enim est sic mobile, est compositum ex materia, & forma, iuxta illud 2. Meta. oportet imaginari materiam in re mota. ubi ergo est potentia ad ubi, est potentia secundum substantiam, & est ibi vera materia. illa ergo potentia ad ubi præsupponit compositionem secundum substantiam.

Ad quartum dicendum, quod omnes volentes loqui de appetitu materiæ secundum se, ut quod materia secundum se appetit aliam formam despicientes priuationem, incidunt in errorem Platonis, quod cælestia sint corruptibilia: sicut ista inferiora, sed voluntate Dei incorrupti-

biliter perseverant, quia, ut patet ex 1. Physicorum: materia per accidens prout est turpis, & est sub priuatione appetit esse sub alia forma: quia si hoc esset per se, tunc materia per se appeteret corruptionem sui ipsius, quod est inconueniens, esse ergo sub forma nobili, vel sub forma ignobili, non est sufficiens ratio ad propositum: sed materiam esse coniunctam priuationi, vel non coniunctam, facit materiam appetere, vel non appetere esse sub forma alia. & quia priuatio non est annexa nisi formæ contrariæ, vel formæ subiectæ contrarietati; ideo cælestia naturaliter sunt incorruptibilia, hæc vero corruptibilia.

Dub. I. Litteralis.

SUPER litteram primo queritur: Quomodo in principio, id est initio temporis secundum unum modum exponendi fecit Deus cælum, & terram: quomodo exponatur ibi cælum de cælo Empyreum. Videtur enim, quod in initio temporis non sit factum cælum Empyreum: sed sit factum in initio æui. Cælum enim Empyreum secundum Sanctos: cum sit semotum ab omni volubilitate: mensuratur æuo, & fuit factum in initio æui.

Dicendum, exponendum esse tale cælum factum in initio temporis, id est cum initio temporis, quia huiusmodi cælum nullo modo ordinatur ad tempus, loquendo de tempore, ut nos loquimur. Ex hoc ergo apparet improprie dici fieri in tempore, quia sit cum tempore, quantum ad ea, quæ non mensurantur tempore. & quia mundus secundum Sanctos, ut de eo locuti sunt Sancti, includit temporalia, & æterna: cum copulatiua sit falsa, altera parte existente falsa: falsum est, vel valde improprie dictum, est mundum factum in tempore, quia factum cum tempore. sed quantum ad temporalia tantum: concedi potest, mundum sic esse factum cum tempore, quod etiam est factum in tempore, ut supra diffusius dicebatur: unde nos ipsi aliquando diximus hoc improprie: deinde aliquando proprie: utrunque aliter, & aliter accipiendo, veritatem continere potest.

Empyreum factum in initio, id est in initio temporis.

Dub. II. Litteralis.

LITTERIVS forte dubitaret aliquis de eo, quod dicitur: In illo initio temporis Deus etiam fecit terram, sed ut dicitur Eccl. 1. generatio præterit, generatio aduenit, terra vero in æternum stat. Si ergo terra æternitate stabilitur, non fuit facta in initio temporis.

Dicendum, quod nihil est æternum simpliciter, nisi solus Deus: alia vero à Deo possunt participare aliquas conditiones æternitatis: quodlibet enim elementum quantum ad sui totalitatem aliquid participat de æternitate, quia

Terra si facta in initio temporis, quomodo in æternum stat. Eccl. 1.

Elementa quoque eterna.

quia secundum se totum est incorruptibile, licet secundum suas partes corrumpatur, terra tamen quantum ad aliquid plus participat de hac conditione, quàm alia elementa, quia non solum secundum se totam est quid incorruptibile, sed etiam quid immobile, prout ergo aliquid participat de conditionibus æternitatis, idem dicemus de ea, quod diximus de cælo Empyreo: prout vero participat conditiones temporalium, idem dicemus de ea, quod de alijs temporalibus.

Dub. III. Litteralis.

Terra inanis, vacua, & inuisibilis.

VTERIVS forte dubitaret aliquis; cum nostra translatio habeat, quòd terra erat inanis, & vacua; & alia habeat, quod erat inuisibilis, & incomposita; quomodo hæc verba reducantur ad illam, & quomodo soluabuntur utraq; translatio. Et dicendum, quod dupliciter potest dici terra inanis, & vacua, vel inuisibilis, & incomposita, prout aliter, & aliter comparatur ad formam. Et quia duplex est forma: accidentalis, & substantialis. Et quia forma dupliciter comparatur ad materiã: Vno modo, ut est finis. Alio modo, ut recipitur in materia, nostra, n. translatio, quod terra erat inanis, & vacua. Inanis & vacua potest exponi, prout materia aliter, & aliter comparatur ad formã. Nam inane, & frustra, & vanum dicitur aliquid, ut caret fine, materia ergo est terra inanis, prout caret forma, inquantum forma est finis eius, sed materia est terra vacua, prout est receptaculum formæ, & caret forma. quia tunc dicitur receptaculum vacuum, quoniam caret suo receptibili: sicut locus dicitur vacuus, quoniam caret suo locato. Verba ergo nostre translationis possunt referri ad materiam, prout comparatur, aliter, & aliter ad formam: sed verba alterius translationis possunt referri ad materiã, prout comparatur ad aliam, & aliam formam, ut dicatur materia informis, terra inuisibilis: prout comparatur ad formam accidentalem, per quam videtur, & sentitur. Dicitur incomposita, prout comparatur ad formam substantialem, cum qua facit compositionem primam.

Dub. IIII. Litteralis.

Materia autem terra dicitur.

MTERIVS forte dubitaret aliquis de nominibus, quibus nominatur illa materia informis, ut quare dicatur terra. Dicendum, quod materia tripliciter potest considerari. Primo, ut est infima. Secundo ut est informis. Tertio ut est apta nata ornari per formas.

Propter omnia ista tria illa informis materia competenter vocata est terra. Primo ratione infimitatis. Et hanc rationem assignauimus nos in questionibus. quia sicut in ordine corruptibili terra est ita infima, quod non potest esse magis: sic in

A ordine omnium entium materia est ita infima, quod non potest esse magis. Secunda ratio est ex parte infirmitatis. Et hæc est ratio Aug. & tangitur in littera, quia cum terra minus habeat de forma, quàm oia alia elementa, ideo materia informis merito uocata est terra. Tertia ratio potest sumi prout materia est apta nata ornari per formam. Nam terra licet minus habeat de decore, & de forma, quàm alia elementa, in pluribus ornatur, quàm omnia alia elementa. Nam ignis nullum ornamentum aliud habet. Aer habet aues. Aqua habet pisces. Sed terra habet herbas, arbores, reptilia, bestias, & homines. Ipse etiam aues, quæ sunt ornamentum aeris, & pisces, qui sunt ornamentum aquæ, prout quiescunt, sunt ornamentum terræ, quia non quiescunt nisi in terra. Et sicut terra est apta nata ornari omnibus illis ornamentis, ita materia informis est apta nata ornari omnibus his formis, ut per omnia hæc materia illa informis dicatur terra.

Dub. V. Litteralis.

VTERIVS forte dubitaret aliquis, quare materia informis dicta sit abyssus. Dicendum, quod licet de hoc tactum sit supra; possumus tamen, quantum ad Etymologiam nominis aliqua hic addere. Dicemus, n. quod abyssus duplicem habet Etymologiam. Vno modo dicatur ab a quod est sine, & byssus byssi, quod est genus quoddam panni multum candidi. Videtur, n. abyssus quasi sine byssu. i. sine cādore, & sine claritate, & hoc signat materiam informem, quæ non sit clara, & lucida, & non sit cognoscibilis, & visibilis, nisi per formam. de se ergo est abyssus, id est, sine byssu, & sine claritate.

Secundo modo dicitur abyssus ab à, quod est sine, & basis, quod est fundamentum, sine fundus, ergo abyssus, id est sine basi, & sine fundo, & hoc est satis, quod homines intelligunt per abyssum, quia intelligunt aliquid valde profundum, & quasi sine fundo. & quia omnia alia fundantur in materia, ipsa autem non fundatur in alio, sed est fundamentum omnium aliorum. ideo à Philosopho in Metaphysic. vocata est fundamentum naturæ. vocata est ergo materia abyssus, id est sine fundo, quia ipsa non habet alium fundum, nec aliud fundamentum, sed omnium

Materia autem abyssus dicitur.

Lib. I. c. 17 & 7. Met. t. c. 2.

D aliorum est fundamentum. omnia enim alia facta sunt ex ipsa: ipsa vero non ex alia, sed ex nihilo est producta, ut haberi potest ab Aug. in pluribus locis.

Dub. VI. Litteralis.

Materia ex
qua dicitur.

MATERIVS forte dubitaret aliq̃s, quare illa informis materia dicta est aqua. Ad quod respondet Magister multa quantum ad primā dīc, quod fuit per factionē lucis. Secūdo determinat de ope Distinctionis, q̃ oīa, quæ nascuntur in terra, ab humore sumunt originē. Ad cuius evidentiam sciendum, q̃ siue sint lapides, siue sint mineralia, siue sint animalia, vel vel cum humido conficiuntur, vel per humidū nutriuntur. Illa enim, de quibus minus hoc videtur, sunt forte lapides, & mineralia. Et tamen de lapidibus dicitur in Commento Meteororum, q̃ terra pura lapis non fit, terra pura sine humore est pulvis, & non tenet se vna pars cum alia. oportet ergo, q̃ per humorem solidetur, & conglutinetur, vt conuertatur in lapidem. sic etiam de mineralibus dicit Philosophus in de Generatione: q̃ Materia omniū liquabilium est aqua. materia ergo, ex qua omnia ista sunt, vel nutriuntur, potest vocari aqua.

DIST. XIII.

De opere distinctionis in mundi creatione.

PRIMA AVTEM DISTINCTIONIS. Postquā Magister determinauit d ope creationis, hic in 13. Distinctione incipit determinare de opere distinctionis. Opus aut distinctionis tribus diebus dicitur factum esse. Duo ergo facit, quia primo determinat de opere distinctionis, quantum ad secundam, & tertiam diem, quod fuit per factionem firmamenti, & congregationem aquarum: ibi: {Dixit quoque Deus.} In principio 14. Dist. In pñti ergo Distinctione: i qua agitur de luce, Magister quatuor facit, quia Primo determinat de luce in se. Secundo per comparationē ad dies, cum illa lux fecerit diem, quot modis potest accipi dies. Tertio determinat de luce illa per comparationē ad Solem. Quarto per comparationē ad dicere ipsius Dei, vel per comparationem ad verbum diuinum, per quod dicere Dei, & per qd verbum facta est illa lux. Secūda ibi: {Hic notandum.} Tertia ibi: {Solet autem queri.} Quarta ibi: {Præterea inuestigandum.} Circa primum tria facit. quia Primo assignat causam, quare primo fuit facta lux. Secundo querit, qualis fuit ista lux. Tertio querit: vbi fuit facta ista lux: Secūda ibi: {Si queritur.} Tertia ibi: {Si autem

Distinctionis
opus primum.

A queritur vbi.} Dicit ergo, q̃ prima operatio distinctionis fuit formatio lucis, per cuius formationē fuit distincta lux a tenebris, & dies a nocte. Et subdit, q̃ congruē mūdi ornatus. i. mundi distinctionis, a luce inciperet, vnde cetera, quæ creanda erant, viderentur. Deinde cum dicit: {Si queritur qualis.} Querit qualis fuit illa lux: Vtrum fuerit corporalis, vel spiritalis. Et rñdet id, qd Sancti tradiderunt, videlicet q̃ corporalis, & spiritalis dici poterat. Secundo declarat, quō poterat dici spiritalis. Tertio quomodo corporalis. Secūda ibi: {Spiritalis accipitur.} Tertia ibi: {Si vero corporalis.} Prima pars patet. Tunc sequitur illa pars: {Si spiritalis,} in qua declarat, q̃ lux illa intelligitur spiritalis, dicens, q̃ si intelligat illa lux fuisse spiritalis, significat naturā angelicam, quæ primò cum cēlo fuit creata

Lux spiritalis
natura angelice.

B informis, & tenebrosa, postea cōuersa ad Creatorem, & firmata in amore eius facta est lux. Deinde cum dicit: {Si vero.} ostendit, q̃ illa lux pōt intelligi corporalis, dicens, q̃ illa lux fuit corporalis, quia fuit quoddam corpus lucidū, & quædam nubes lucida, quæ non ex nihilo, sed ex p̃a cente materia fuit, per quam lucem circulariter motam fuit facta prima dies. quia ante illam lucem, licet fuisset tempus, nō fuit tamē nec dies, nec nox. Deinde cum dicit: {Si autem.} Queritur vbi facta fuit illa lux; Respondet, q̃ in illis partibus facta fuit, vbi nunc illustrat lux solaris. Nec mirum si illa lux poterat illuminare illam abyssum, quia Nautæ portādo oleū in ore, emissō oleo illuminant circa profundum maris. Qd magis tunc fieri poterat, cum aquæ essent rariore, quā sunt modo. Illa ergo lux facta tenebat locum solis, & circum agitata fecit vesp̃eram, & reuocata ad ortum fecit mane. Et sic factū est vesp̃ere, & mane dies vnus. Deinde cum dicit: {Hic notandum.} Determinat de luce per comparationem ad dies. Circa quod duo facit: Quia primo ait, q̃ multis modis accipitur dies, vel pro luce illa, vel p̃ aere illuminato, vel pro spatio 24. horarum: vt sit vna dies tota reuolutio cēli. Et ait quoddam decebat, vt dies a luce inciperet, & in mane terminaretur. Secūdo ait, quoddam ordo naturalis est, vt dies a mane incipiat, & in mane terminetur. sed propter peccatum factum est: vt a vesp̃ere inciperet, & in mane terminaretur. Secūda ibi: {Hic est naturalis ordo.} Et patet littera. Deinde cum dicit: {Solet autem queri.} Mouet quæstionem de illa luce per comparationē ad Solem, & mouet duas quæstiones, vna est quare factus est Sol: cum illa lux teneret vicem solis. Et respondet, q̃ factus est Sol, quia illa lux nō poterat sufficienter illuminare istas inferiores partes: Vel sol factus est, vt esset clarior, & amplior lux diei. Aliam autem quæstionē mouet, quid factum est de illa luce, & soluit, quoddam vel inde factus est Sol: vel semper mouetur simul cum sole, & ita coniuncta soli, vt discerni non possit.

Oleum quē
illuminet
fundum maris.Dies quot
modis sumitur.Sol cur
factus.

Deinde cum dicit. {Præterea inuestigandum:} mouet quæstionem de illa luce, quantum

tum

*dicere Dei
quid.*

*Pater quō
in filio, &
Spiritu san-
cto operet.*

tum ad dicere Dei, & quantum ad verbum Dei: per quod facta est illa lux, Circa quod duo facit: quia primo querit quomodo dixit Deus, quando fecit illam lucem: vtrum temporaliter, vel sono vocis, & respondet, q̄ nec temporaliter, nec sono vocis dixit Deus, sed vox Dei ad naturam verbi referenda est. Dixit ergo Deus, non temporaliter, non sono vocis, sed verbo sibi coeterno. Dixit ergo, id est verbum genuit, in quo erat lux illa fienda intemporaliter: ergo per verbum, in quo disposuit ab eterno, vt fieret, in illo tempore lux illa facta est. In tempore ergo facta est lux, sed Deus ab eterno disposuit, vt faceret eam, quando fecit. Secundo mouet questionem, quomodo Deus operatur in verbo, i. in filio, & in Spiritu sancto. Circa quod duo facit, quia mouet questionem, & dat responsionem hereticorum, & dat suam responsionem. Secundo obijcit contra opinionem illam ibi: { *Sed dicit hereticus.* } Dicit ergo, quod hic queri solet, quomodo pater operatur in filio, & per filium, cum hic dicat Scriptura sacra, & August. etiam dicat, q̄ Pater operatur per Verbum, & per Spiritum sanctum, & ponit responsionem hereticorum, q̄ quidam heretici putauerut Filium, & Spiritum sanctum esse instrumentum patris, quibus pater vteretur ad operendum. Et dicit hoc esse blasphemiam. Sed dicit patrem operari cum Filio, & cū Spiritu sancto, vel per Filium, & per Spiritum sanctum, quia sine eis nihil facit. Deinde cum dicit: { *Sed dicit hereticus.* } Obijcit contra responsionem illam. Circa quod duo facit, quia primo obijcit, & dat responsionem vnam. Secūdo dat responsionem aliam ibi: { *Postea, & aliter.* } Dicit ergo, quod dicunt heretici, quod si pater diceretur operari per Filium, & Spiritum sanctum, quia quidquid facit, facit cum eis, par ratione ergo Filius, & Spiritus sanctus diceretur operari per Patrem. Respondet, q̄ Pater operatur per Filium, vel p̄ Spiritum sanctum, & non econuerso, quia in Patre est auctoritas, & Filius, & Spiritus sanctus hnt a patre quod operantur, & nō econuerso. Deinde cum dicit: { *Potest, & aliter.* } Dat aliam respōsionem, q̄ potest intelligi p̄ operari per filium, & in filio, quia cū genuit opificem, & factorem omnium, sic dicuntur etiā Pater, & Filius operari per Spiritum sanctum, quia procedit ab ipsis, vt Factor, & allegat auctoritatē Chrysostomi. quia cū Pater sit causa Filij, multo magis est causa eorum, quæ facit Filius.

Q V Æ S T. I.

*De ipso opere distinctionis per cō-
parationem ad opus creatio-
nis, & ad diem.*

Q V I A Magister ī hac Distinctione agit de opere distinctionis inchoato per lucem, & facto per verbum Dei: ideo de his tribus q̄remus. Primo de ipso opere distinctionis, Secundo de ipsa luce: secundū quā inchoa-

A tum est tale opus. Tertio de ipso verbo diuino, quō per ipsum operatur Deus. Circa hoc enim tria versatur tota p̄sens Distinctio. Circa primū queruntur tria. Primo de opere distinctionis per comparisonem ad opus creationis, quātum ad essentiā: Vtrū in ipso ope creationis, vel cū ipso opere simul, aliquo modo extiterit, & factū fuerit opus distinctionis. Secundo quantum ad differentiam: quomodo differat ab opere creationis. Tertio quantum ad diem, quomodo sumendi sunt dies, in quibus facta sunt opera distinctionis, & ornatus.

A R T I C. I.

*An opus distinctionis fuerit post
opus creationis.
Conclusio est affirmatiua.*

Aegid. 1. p. Hexam. cap. 11. 12. & c. D. Th.
distin. 13. articulo 1.

D primum sic proceditur. Vt q̄ nullū opus distinctionis factū fuerit cum opere creationis, nā secundum Sanctos omnia fuerunt facta simul in materia: sed non fuerunt simul distincta secundum species, quando ergo fuit creata illa materia informis, nulla fuit ibi distinctio secundum species.

Præterea Aug. 12. Confess. ait prius, quam illā materiam informem formares, atque distingueres, non erat aliquid non color, non figura, non species, non corpus, non tamen omnino nihil. Erat quædam informitas sine nulla specie. Cum enim sint prædicamenta simpliciter realia, substantia, quantitas, & qualitas. Et cum substantia sit duplex: spiritualis, & corporalis: omnia ista v̄ Aug. negare ab illa materia informi, videlicet q̄ nō erat color. i. non erat qualitas: nō figura. i. non quantitas: non species. i. non substantia spiritualis: non corpus. i. non est corporalis.

Præterea materia informis est fundamentum naturæ, sed fm Philosophum in Meta. In fundamento naturæ nihil est distinctum, ergo in primo opere creationis, quādo fuit creata illa materia informis, nihil erat ibi distinctum.

Præterea opus creationis secundū Magistrū, & secundum Sanctos fuit factum ante omnem diem, sed opus distinctionis fuit factum per aliqua dierum curricula. ergo cū opere creationis non fuit factum opus distinctionis.

I N C O N T R A R I V M est Aug. qui loquens de illa materia informi, 12. Confess. ait, q̄ non priuatione omnis formæ, sed comparatione formosiorum erat informe.

Præterea dicitur in lib. de causis, q̄ prima rerum creatarum est esse, ergo prima creatio terminabitur ad esse, ergo terminabatur ad distinctionem, quia etiam ipsa materia, & si est indistincta per essentiā, est tamen distincta per esse.

Aegid. super ij. Sent. D d d 3 R E -

Tomo 1.

Prædicamē-
ta realia
quot & quæ

Lib. 1. Met.
Tex. c. 17.
Lib. 7. c. c. 8.

Tomo 1.

Distinctionem septemPLICEM in opera creationis factam fuisse non ambigimus, non tñ tantā, quātam post opus creationis esse videmus. Idque ex medijs extremis, & ex medijs ad inuicem patet.

RESPONDEO dicendum, quod in ipsa prima creatione rerum fuit multiplex distinctio: tamen sequendo communem opinionem Sanctorum, non fuit tanta distinctio, quanta fuit postea. ideo dicemus de distinctione illius materię: sicut dicit Aug. de informitate eius, cum ait, & sicut materia illa informis non priuatione omnis formę, sed comparatione formosiorū erat informis: sic materia illa erat indistincta, non priuatione omnis distinctionis, sed comparatione magis distinctorum dici poterat indistincta,

Distinctiones
7. in prima
creatione.

Possumus autem, quantum ad pręsens, enumerare septem distinctiones, quę fuerunt in prima creatione rerum, quę omnia aliquo modo possunt haberi ex littera Geneseos.

Terra, & cę
in distinctio.

Primo enim fuit ibi distinctio omnino extremorum, quia fuit ibi distinctio supremi extremi, i. cęli Empyrei ab infimo extremo, i. a terra. Et hoc est quod dicitur in littera: In principio creauit Deus cęlum, idest supremum extremum, quod est elementum terrę: Et si potest hoc dictum multis modis exponi, iste tamen est modus satis competens sine reprobatione aliorum modorum.

Terra, &
aeris Dist.

Secundo in prima creatione fuit distinctio non solum cęli, & terrę: sed aeris, & terrę. & hoc potest intelligi cum dicitur: Terra erat inuisibilis. quod exponens August. 1. super Gen. ait, & terra erat inuisibilis, & erat cooperta aquis, vt videri non posset. sed oportet, quod ibi per aquas intelligamus aerem nebulosum, & admixtum vaporibus aqueis: talis enim aqua cooperiebat tñc terram, quia aer sic admixtus, & sic nebulosus velabat, & faciebat eam inuisibilem. Cum ergo dicitur, & terra erat inuisibilis datur intelligi distinctio terrę ab aere, sicut distinguitur quid quasi coopertum a cooperiente, & velatum a velante.

Terra & aquę
Dist.

Tertio fuit ibi distinctio terrę ab aqua. Et quantum ad hoc dicitur, quod terra erat incompressa. Debemus ergo scire, & in tertia die, quando dictum fuit: Congregentur aquę &c. Et tunc aquę acceperunt quandam ponderositatem: vt non possent stare in aere, sed constringerent se simul: & sua ponderositate tenderent ad locum inferiorem, videlicet ad concauitatem terrę, vbi nunc est mare, vbi congregantur omnes aquę: quia omnia flumina fluunt ad mare: ideo dictū est: Cōgregationesque aquarum appellauit maria. & quia aquę sic factę ponderosę adhererunt terrę: fecerunt quandam compositionem cum terra, vnde Aug. primo super Gen. exponens quomodo terra erat incompressa ait, quod ideo erat incompressa: quia nondum a mari erat distincta, & cincta a littoribus. Ipsa ergo littora cingentia

A terram: & ipsa maria adherentia terrę faciunt quandam compositionem cum terra.

Quarto erat ibi distinctio ignis ab extremis, & a medijs, quod notatur cum dicitur: Et tenebrę. Per tenebras enim possumus intelligere ignem, qui dicitur tenebra, quia in sua sphaera non lucet, sed est aptus natus recipere lucem. cum ergo tenebra sit priuatio lucis, & priuatio sit carentia rei cum aptitudine habēdi; hoc erat tenebra, vel hoc erat corpus tenebrosū, qđ caret luce, sed est aptum natus recipere lucem.

Ignis ab extremis, & medijs dist.

Aduertendum ergo qđ per hoc, & ignis dicitur tenebra, vel dicitur priuatus luce, differt ab extremo cęlo. i. ab Empyreo. quia illud non caret luce, & differt ab alio extremo. i. a terra. quia & si terra caret luce, tamen non est apta nata illuminari, loquendo de illuminatione in profundo: cum sit corpus opacū, & ex hoc nō sit aptū natus recipere lumen. Dicitur enim ignis tenebra, vt est in sphaera sua, quia quantuncunq; sit de natura lucis, ibi tamen non lucet, sed est aptus natus recipere lucem. Ignis ergo per hoc qđ dictus est tenebra, differt vt patuit, ab extremis: & differt etiam a medijs. omnia autem alia media, pręter cęlum Empyreum, & terrę, quę sunt extrema: vel sunt inter ignem, & terram, cuiusmodi sunt aer, & aqua, vel sunt inter ignem, & cęlū Empyreum: cuiusmodi sunt omnes cęli mobiles a globo lunari vsque ad cęlum Empyreum. Ignis ergo per hoc, & dictus est tenebra, differt ab aere & aqua, prout erant tunc temporis, quia ignis erat rarus prout est modo: non habebat admixtionem in parte illa sua superiori, vbi nō hēt modo: sed aer, & aqua, sequendo eorum sententiam, erant tota admixta, & etiā aliquam admixtionem faciebāt in aliqua partē ignis inferioris, vbi etiam nunc admixtionem aliquam facit aer. tantum enim ascendebant tunc aquę, quantum ascendunt modo quicunq; vapores, sed videmus qđ nunc aliqui vapores ascendunt ita alte qđ igniuntur, & videntur esse stellę cadentes. vbi enim hoc fuit, vel est aer admixtus igni, vel econuerso, cum sit ibi tāta calefactio, qđ igniuntur vapores. Dicemus ergo, & per hoc, & ignis dictus est tenebra, differt a medijs, quę sunt inter ipsum & terram: item differebat tunc ab aere sic conuoluto aquis, quia ille aer tunc non erat tenebra, quia licet careret luce, nō tñ erat aptus natus recipere lucem, vt aptus erat ignis, qui erat rarus in sua parte superiori, vbi admixtione carebat. Differt etiam per hoc ignis ab alijs medijs, idest differt ab omnibus cęlis mobilibus per hoc, quod dicebatur tenebra. quia cęli planetarum, & cęlum sidereum aliquid habebant de lumine, vbi debebant esse planetę: & vbi dēbant esse sidera, plus, quā haberet ignis, vt infra patebit, vbi agemus de luminarijs cęli. differt etiam ignis sic acceptus a cęlo aqueo, quod est vltimum mobile, quia illud cęlum non est nec tenebra, nec erat tunc omnino tenebra, quia irradiabatur, & illuminabatur tunc, & nunc a cęlo Empyreo, quod est totum luminosum.

Ignis cur tenebra dicitur.

Stellę cadentes quid.

Ignis ab
abyſſo diſtinctio
ſuo.

Quinto in ipſa prima creatione rerum erat aliqualis diſtinctio ignis. nam non ſolum generaliter ab omnibus, ſed ſpecialiter diſtinguebatur ab aere, & aqua. quod datur intelligi per hoc, quòd ille tenebrę, per quas intelligebatur ignis, erant ſuper faciem abyſſi. i. erant in ſuperficie abyſſi: hoc eſt aeris admixti aquę, qui tunc poterat vocari abyſſus propter aquam, quam habebat admixtā. Ad litteram ergo: Tenebrę. i. ignis erant in ſuperficie abyſſi. i. erant in ſuperficie aeris, ſic admixti aquę, & diſtinguebatur ab illo aere ſic admixto, ſicut illud, quod eſt in ſuperficie, ab eo, quod eſt ſuperficies.

Mediorum ab
extremis, &
ad inuicem
diſtinctio.

Sexto, & ſeptimo in prima creatione erat diſtinctio mediorum ab extremis, & mediorum ab inuicem. quod datur intelligi per hoc, quod dicitur, quòd ſpūs Domini ferebatur ſuper aquas. Spiritus enim Domini ferebatur, & mouebatur ſuper aquas: non in ſe, cum ſit omnino immobilis: ſed dicebatur ferri, & moueri ſuper aquas, quia faciebat illas aquas ferri, & moueri: in quo motu poſſumus intelligere diſtinctionem mediorum ab extremis, & diſtinctionem mediorum ab inuicem. nam ſi conſideremus ipſum motum, intelligemus diſtinctionem mediorum ab extremis: & ſi conſideremus proprietatem illius motus, intelligemus diſtinctionem mediorum ab inuicem.

Propter primum ſciendum, quòd omnia alia ſunt mobilia, & ſunt media inter cælum Empyreum, quod eſt ſupremum, extremum, immobile: & terram. quod eſt aliud extremum infimū, & immobile. Et ſi dubitatur nunc, vtrum omnia iſta ſint mobilia quantum ad nunc, quantum ad tunc dubitari non debet. Imaginabimur quidē, quòd ſicut nunc primum mobile ſuo motu circumuoluit omnes alios cēlos inferiores, & ignē, & aerem: niſi aerem illum clauſum inter montes, qui obſtaculo montium non poteſt circūuolui circumuolutione cēli, vt declarari habet in Meteoris: ſic, & tunc primum mobile, quia ſtatim ab ipſa creatione incepit moueri: incepit circumuoluere omnes cēlos inferiores, & incepit circumuoluere elementum ignis aeris, & aquę. quia tunc elementum aquę erat commixtum cū elemento aeris. omnes ergo cēli, & omnia elementa, quę ſunt inter Empyreum, & terram (excepta terra, & ſi qua detinebantur obſtaculo terrę) ferebātur, & mouebantur tunc per ſpiritum Domini. Aquę ergo, & quę propter ſui labilitatem poſſunt ſignari omnia iſta media, ac labilia, & mobilia, ferebātur à ſpiritu Domini, vt eſt per habitam manifeſtum.

Patet ergo, quòd ſi conſideremus illum motū in ſe, quem faciebat tūc Spiritus Domini: datur intelligi diſtinctio mediorum ab extremis: ideſt ab Empyreo, & terra. quia omnia illa media erāt mobilia, & mouebantur: præter cælum Empyreum, & terram. Sed ſi conſideremus illum motum primum non ſecundum ſe, ſed ſecundum ſuam proprietatem, ſic dat intelligere diſtinctiones mediorum ab inuicem, quia ille motus erat

A proprius primi mobilis, & ſecundum proprietatem diſtinguebat ipſum ab omnibus alijs intermedijs, quorum non erat proprius.

R E S P. A D A R G. Ad primum dicendū, quòd omnia fuerunt facta ſimul in materia, ſed non fuerunt ſimul diſtincta ſpecie: non, quòd nulla fuerit ibi diſtinctio, cum ex littera Gen. ſimul cum creatione assignatę ſint multe diſtinctiones. ſed dicuntur tunc entia fuiſſe indiſtincta, quia non erant ita diſtincta ſicut fuerunt poſtea.

Ad ſecundum dicendum, quòd illa materia informis non erat ſpiritus, non corpus, non color, non figura. quia materia illa omnia iſta præceſſit origine: non, quòd omnia præceſſerit tēpore, vt ipſemet Aug. vbi de iſta materia loquitur, ſe exponit.

Ad tertium patet ſolutio per iam dicta, quòd materia informis eſt fundamentum naturę, & nihil eſt ibi diſtinctum: non quòd materia ſic accepta præcedat, omnia alia tempore, ſed origine.

Ad quartum dicendum: quòd, vt patet, opus creationis fuit ante omnem diem: & per ſequentes dies fuit opus diſtinctionis: non, quòd nulla diſtinctio fuerit cū opere creationis: ſed quia non fuit tanta, ſicut poſt illud opus.

A R T I C. II.

C *An opus diſtinctum differat ab opere creationis.*
Concluſio eſt affirmatiua.

Aegid. 1. p. Hexam. cap. 11. 12. &c.

E C V N D O quæritur de opere diſtinctionis per reſpectum ad opus creationis quantum ad differentiam. Vtrum differat hoc ab illo: & vtrum fuerit factum hoc poſt illud.

Et videtur, quòd non. quia maxima diſtinctio eſt per formas indiuiduales. nam indiuidua vniuntur in ſpecie: ſpecies in genere: genera in analogo, & ſicut ab indiuiduis aſcenditur ad analogum vniendo: ita ab analogo deſcenditur ad inferiora diſtinguendo. quando autem peruenit ad indiuidua, quę ſunt maxime inferiora: peruenit ad maxime diſtincta. ſed creatio terminata eſt ad res indiuiduas, quia vniuerſalia nec agunt, nec patiuntur, nec ſiunt niſi factioe indiuiduorum. vltra creationem: ergo quod terminatur ad indiuidua, nō eſt aliud opus diſtinctionis.

Præterea: cēli, & elementa creata ſunt ſecundum ſuas formas ſubſtantiales. ſed formę ſubſtantiales eorum ſunt diſtinctę: non ergo fuit aliud opus diſtinctionis.

Præterea:

Indiuiduorum diſtinctio.

Dubitatio.

Anaxagoræ,
& Anaximandri
dilectos.

Præterea: si post opus creationis fuit opus distinctionis: videtur, quod res creatæ sunt confusæ, & postea factæ fuerunt distinctæ. videtur ergo re dire error Anaxagoræ, & Anaximandri, qui omnia posuerunt facta fuisse confusa, & postea fuerunt facta distincta, quod dicere, omnes sapientes inconueniens reputant.

Præterea: non est distinctio nisi eorum, quorum potest esse cōfusio. sed supercælestia nō possunt misceri, nec habere confusionem cum istis inferioribus, nec ecōuerso: ergo quantum ad supercælestia non fuit necessaria alia distinctio.

IN CONTRARIUM est Magister in littera dicens, quod primum opus distinctionis fuit productio lucis. sed huiusmodi productio lucis fuit post opus creationis: ergo opus distinctionis differt ab opere creationis, & fuit post ipsum.

Distinctio
in cælis facta
post crea-
tionem.

Præterea: in ipsis cælis post opus creationis factum est opus distinctionis. quia factum est firmamentum, i. cælum sidereum, quod diuisit aquas ab aquis, i. secundum vnum modum exponendi diuisit cælum aqueum ab alijs cælis, qui etiam possunt dici aquæ.

RESOLVTIO.

Opus distinctionis fuit quantum ad esse, apparere, agere, augmentare, & crescere: Quantum ad omnia fuit in prima die in lucis factione: Quantum ad supercælestia in secunda die, in factione firmamenti: Quantum ad elementa tantum, in tertia die, in congregatione aquarum.

RESPONDEO dicendum, quod opus distinctionis triplicatū est, siue factum est per tres dies: & opus creationis fuit aliquo modo ante omnem diem, in tribus diebus fuerunt facta opera distinctionis, quæ tripliciter possumus separare, & distinguere. Primo quantum ad esse. Secundo quantum ad apparere. Tertio quātum ad agere. Quantum ad esse quidem sic patet: quia licet fuerint multæ distinctiones factæ simul cū opere creationis, vt patet ex quæstione præcedenti: tamen post opus creationis opus distinctionis fuit magis augmentatum, & in tantū fuit augmentatum, quod extendit se ad omnes principales partes vniuersi, vt quælibet talis pars fuerit magis distincta post creationem, quā in ipsa creatione. In partibus, n. vniuersi est dare duas partes omnino differētes: videlicet intelligēcias, quas cōmuni nomine vocamus Angelos, & ista inferiora. nam intelligentiæ sunt immateriales, & incorruptibiles: hæc autem inferiora elementa sunt materialia, & corruptibilia, ne ergo esset vniuersum omnino dissolutum, facta sunt corpora media, cuiusmodi sunt corpora cælestia, quæ sunt incorruptibilia, & in hoc conueniunt cum Angelis, & sunt materialia, modo, quo supra diximus, & in hoc conueniunt cum istis inferioribus elementis. principales ergo partes vniuersi sunt substantiæ separate, siue Angeli, Cæli,

Vniuersi
partes.

A & Elementa: ideo tribus diebus fuit factū opus distinctionis, quia Prima die, vt diximus, in nostro Hexameron fuit facta distinctio Angelorū. Secunda cælorum: Tertia elementorū. Primum enim opus distinctionis fuit productio lucis, qd de luce corporali, & spiritali potest intelligi, vt ait Magister in littera, & verba sic sunt intelligenda, quod primo facta fuit lux corporalis, quæ fuit quoddam corpus lucidum, & signabat lucem spiritualement. i. naturā angelicā, conuersam ad Creatorem, & fuit tunc diuisa lux à tenebris, i. lux corporalis à tenebris corporalibus, & lux spiritalis à tenebris spiritalibus. i. boni Angeli conuersi à malis auersis. Et ex hoc apparet, quod valde fuit modica morula inter creationem rerum, & productionem lucis, & diuisionem à tenebris, quia valde fuit modica morula inter creationem Angelorum, & auersionem malorum: per quam facti sunt tenebræ: & conuersionem bonorū, per quam facti sunt lux: & intantum fuit modica morula inter creationem, & lapsum, quātum ad malos: & creationem, & conuersionem quantum ad bonos: vt Diabolus, qui fuit in veritate creatus, dicatur mēdax ab initio, & quasi statim post initiationem, vel initium: & quod in veritate non stetit, in ipsa enim factione lucis corporalis, & diuisione à tenebris fuerunt Angeli tenebrosi diuisi ab Angelis lucidis. Et licet vrrunque fuerit factum eadem die, & eodem instanti, s. diuisio lucis corporalis à tenebris corporalibus, & lucis spiritalis à tenebris spiritalibus: tamen, quia lux spiritalis est longè dignior luce corporali: quia, vt ait Aug. 1. super Genes. Lux, quæ primum dicta est, vt fiat, & facta est: etiam primum creaturæ tenere intelligenda est. Ipsa est intellectualis vita, quæ nisi ad Creatorem illumināda conuerteretur: fluctuaret informiter. Cum autem conuersa, & illuminata est: factum est, qd in verbo Dei dictum est: Fiat lux, quia ergo corporalia quasi nihil sunt respectu spiritalium: diuisio lucis à tenebris competenter attribuitur diuisioni, & distinctioni Angelorum.

Distinctio-
nis opus pri-
mum quo
ad esse in
Angelis.

Tomo 3.

Prima ergo die facta est lux, & diuisa à tenebris facta est distinctio Angelorum.

Secunda verò die quando factum est firmamentum, facta est distinctio cælorum: non quod cæli non essent à natura distincti per suas substantiales formas: sed non erat tanta distinctio inter cælos, quanta fuit, quando factum fuit firmamentum. Factionem autem firmamenti possumus intelligere nihil aliud fuisse: nisi, quod tunc firmamentum, i. cælum sidereum incēpit moueri cōtra motum primi mobilis, vt dicatur factū, quia tunc habere incēpit motum proprium. tūc ergo firmamentum sic motum diuisit inter cælum aqueum, & alios cælos Planetarum. quia tūc manifestè apparuit, quod primus motus, qui incēpit cum mūdo, erat cæli aquei, quod est primum mobile, & non erat aliorum cælorum, qui sunt cæli planetarum, qui cæli planetarum etiā aquæ dici possunt, vt potest esse per habita manifestum.

Firmamentū
mouet motu
cōtrario
motui primi
mobilis.
Vide infra
d. 15. q. 1. art.
2.

Tertia

Tertia die facta fuit distinctio elementorum: quando dixit Deus: Congregentur aquæ in locum unum, & appareat arida. Erant. n. elementa quasi cõfusa, quia aqua immixta aeri faciebat quandam confusionem in aere. Faciebat etiam quandam confusionem in aliqua parte ignis: saltem in illa parte, ubi ignis est immixtus aeri, & ubi non est purus ignis. Faciebat etiam quandam confusionem in ipsa terra, ut esset inuisibilis, & apparere nõ posset, sed facta congregatione aquarum, facta est purificatio ignis quantum ad aliquam partem eius, facta est purificatio aeris, & tenuit aqua locum suum, & terra facta est visibilis, ut ex hoc omnia elementa, vel in parte, vel in toto, vel secundum aliquem modum distinctionis acciperent. Cum ergo supra, multis modis diceretur differre, & distingui opus distinctionis ab opere creationis, ut unus modus esset, quod opus distinctionis post opus creationis est augmentatum, & creuit quantum ad omnes partes principales vniuersi. quia post opus creationis modo, quo dictum est, facta est distinctio Angelorum, cœlorum, & elementorum: patet, quod talis distinctio potest dici creuisse, & augmentata esse. Nam Angeli in ipso opere creationis erant distincti, & differebant secundum naturam, & secundum substantiam. quia quilibet eorũ creatus fuit, ut quædam substantia, & quædam forma per se existens: tamen ista distinctio creuit, & fuit augmentata, quando non solum secundum substantiam fuerunt diuisi, sed etiam secundum culpam, & gratiam consummatam. quia conuersi facti sunt lux, & adepti sunt gloriam, & gratiam consummatam. Aueri facti sunt tenebræ, & adepti sunt damnationem æternam. Secundo distinctio cœlorum per factionem firmamenti creuit, & est etiam augmentata. nam cœli in ipso suo primordio: in ipsa sui creatione fuerunt creati distincti secundum suas substantiales formas, ut quodlibet hoc modo haberet esse distinctum substantialiter ab alio.

Sed ista distinctio secunda die fuit augmentata multum, ut non solum esset distinctio cœlorum secundum substantiam, sed etiam secundum motum: quando incepit firmamentum moueri contra motum primi mobilis, & habere motum distinctum ab ipso.

Tertia verò die distinctio elementorum creuit, & etiam fuit augmentata, quia elementa etiã in principio suæ creationis fuerunt creata distincta secundum suas substantiales formas, sed ista distinctio per aggregationem aquarum, & apparitionem aridæ tantum est augmentata, ut distinctio elementorum non solum esset secundum substantiam, sed etiam secundum locum. ut ignis remaneret in suo loco purificatus ab aqua quantum ad illam partem, quæ patitur ad mixtionem alterius elementi. Potest enim probabiliter credi, quod quantum ignis patitur de admixtione aeris, tantum patiebatur de admixtione aquæ nebulosæ, quæ toti erat admixta. Aer verò habebat suum locum distinctum ab aqua, &

A aqua ab aere, & terra, cum non tota cooperiretur aquis. Duo enim dixit Deus: Congregentur aquæ, & appareat arida, ex illo enim verbo: Congregentur aquæ, apparuerunt distincta tria elementa. quia aqua congregata, & tendens ad locum suum purificauit totum aerem, & quod inficiebatur de igne. Ex illo autem addito, & appareat arida: cum terra non posset apparere, sed tota cooperiretur ab aquis, nisi haberet aliquam gibbositatem: vel illam gibbositatem habuit à principio suæ creationis, ut ex sola congregatione aquarum apparere posset: vel satis posset probabiliter dici, quod in illo verbo diuino: & appareat arida: data fuit terræ quædam gibbositas circa partem septentrionalem, ubi est habitabilis, quæ gibbositas remansit apra ad habitandum: cum aquæ eam cooperire non possent.

Congregentur aquæ

Appareat arida quid.

Septentrionis pars quæ dicitur habitabilis.

Dub. I. Lateralis.

De Distinctione, quantum ad apparentiam.

Vt **L** T E R I V S fortè dubitaret aliquis propter id, quod dicebatur in principali solutione, quod opus distinctionis fuit factum post opus creationis non solum quantum ad augmentare, & crescere, quia post creationem creuit, & augmentata est distinctio: sed etiam quantum ad apparere, quia post creationem factum est, ut appareret maior distinctio in entibus, quàm appareret ante, sed iste modus non potest propriè adaptari ad Angelos, quia Angeli in sua propria natura nobis apparere non possunt, sed si apparent nobis: hoc est in corpore assumpto. Formant. n. sibi Angeli aliqua corpora de ista inferiori materia, in quibus sunt visi hominibus apparere. quæ corpora, peracto officio, dissoluuntur, & conuertuntur in præiacentem materiam: oportet ergo istam apparentiam referre ad corpora supercœlestia, vel ad ista inferiora.

Angeli sua natura nobis apparere nõ possunt.

Triplex ergo erit ista apparentia distinctionis. Vel quantum ad omnia corpora, vel quantum ad supercœlestia tantum: vel quantum ad elementa tantum. Quantum ergo ad omnia: hoc fuit in prima die in factione lucis, Quantum ad supercœlestia tantum, hoc fuit secunda die in factione firmamenti. Quantum ad elementa tantum: hoc fuit in tertia die in cõgregatione aquarum. Factio ergo lucis fuit apparentia distinctionis, quantum ad omnia. Nam nihil potest apparere distinctum, vel apparere id, quod est: nisi per lucem. Ideo ait Magister in littera, quod congruè mundi ornatus à luce cepit: unde cætera, quæ creanda erant, viderentur. Productio ergo lucis fuit opus ornatus, & fuit opus distinctionis. Opus quidè ornatus fuit, quia multum fuit

Distinctio post creationem aucta.

fuit decoratus, & ornatus mundus per productionem lucis. Opus autem distinctionis fuit, quia sine luce nihil poterat apparere distinctum. ergo productio lucis quantum ad apparere fuit opus distinctionis: quantum ad omnia verò fuit opus ornatus, quia nec cœlestia, nec ista inferiora poterant sine luce apparere distincta.

Distinctio
in cœlo, quan-
tum ad ap-
parentiam.

Sed secunda die apparuit opus distinctionis quantum ad cœlestia tantum. Nam factio firmamento, & moto in contrarium primo mobili: facta est distinctio in supercœlestibus, & quantum ad esse, quod pertinet ad quæstionem superiorē, & quantum ad apparere, quia firmamentum sic motum est magis distinctum à primo mobili, quàm ante quando movebatur solo eodem motu cum ipso: & etiam quantum ad apparere, quia ex illo motu contrario manifestè apparebat, & eidenter ostendebatur, quòd firmamentum erat distinctum à primo mobili: cum moueretur motu contrario primo mobili.

Distinctio
in elementis
quantum ad
apparentiam.

Tertia verò die fuit distinctio non solum quantum ad esse, sed etiam quantum ad apparere in ipsis elementis. Fuerunt enim elementa creata distincta quantum ad formas substantiales: sed non fuerunt creata omnino distincta, quantum ad locum.

In tertia ergo die quando congregatæ sunt aquæ in locum unum, & apparuit arida: facta est distinctio non solum quantum ad esse, sed etiam quantum ad apparere. Alia enim distinctio est secundum esse. Alia prout est in alio, & alio loco. hæc distinctio non solum est quantum ad esse, sed etiam quantum ad apparere. quia res magis apparent distinctæ, quando habent alia, & alia loca. quando ergo aqua erat admixta aeri: licet esset aer secundum naturam distinctus ab aqua; non tamen apparebat distinctus, sed quando quodlibet eorum accepit locum suum: apparuit unum elementum esse distinctum ab alio.

Dub. II. Lateralis.

De distinctione quantum ad agere.

MATERIVS fortè dubitaret aliquis: cum tria fuerint propo- sita de opere distinctionis: Vnū quantum ad esse: aliud quantum ad apparere. tertium quantum ad agere: Cum declaratum sit quò facta fuit distinctio quantum ad esse, quia fuit maior distinctio rerum post opus creationis, quàm fuisset in ipsa creatione, quia quamvis in ipsa creatione fuerit aliqua distinctio rerum: tamen non erat tanta, quanta fuit post creationem: propter quod si opera distinctionis augmentauerunt distinctionē, & fecerunt illam

A distinctionem maiorem esse: non poterat esse distinctio maior: nisi esset maior secundum ali- quod esse. Fuit etiam maior distinctio secundum apparere, ut patet ex præcedenti dubitatione.

Volumus ergo nunc declarare quomodo fuit maior quantum ad agere. Dicemus enim, quòd cum tres dies sint assignati distinctionibus rerum: possumus illos tres dies adaptare ad agere rerum, & specialiter ad agere rerum corporalium. inter corporalia quidem videmus duo genera agendi, siue alterantium. Quia quædam agunt, & alterant non alterata, ut supercœlestia: Quædam autem agunt, & alterant alterata, ut hæc elementa. Duos ergo dies dabimus supercœlestibus dicentes, quòd eis fuit collata virtus agendi, & alterandi. Et tertiam diem dabimus elementis secundum virtutes actiuas, & passiuas.

Propter primum sciendum, quòd in cœlestibus propter duo ponimus virtutes alteratiuas: propter lumen, & propter motum: propter lumen, quia influentia est magis à luminoso. Supercœlestia enim propter lumen, quod habent, influunt in ista inferiora, & alterant ipsa, ut patet de Sole calefaciente, & ex hoc alterante ista inferiora. Patet etiam de Luna infrigidante, & ex frigidatione alterante. Et inde est, quòd aliqua sidera dicuntur calida: aliqua frigida: non quòd in se sint calida, vel frigida: sed quia in istis inferioribus habent tales effectus, quia aliqua causant in eis caliditatem: aliqua frigiditatem, hoc ergo supponamus, quòd à corpore supercœlesti luminoso est maior influentia in hæc inferiora, quàm à dyaphano.

Cœlum al-
terat per lu-
men.

Sidera que
dicuntur ca-
lida, & fri-
gida.

CSecundò corpora cœlestia habent influere, & habent alterare ista inferiora per motum. Vnde Philosophus 2. de generatione hanc materiam pertractans: ait, quòd idem semper similiter se habens est semper natum facere idem, & adeo cum in istis inferioribus generatio, & corruptio sint contraria: concludit ibi Philosophus, quòd una, & eadem latitudo cœlesti non sit generatio, & corruptio: & ibidem ait, quòd prima latitudo, quia semper est continua, & eodem modo non habens contrarietatem: non potest poni sufficiens causa generationis, & corruptionis: sed latitudo Solis in obliquo circulo, idest in Zodiaco propter contrarietatem, quam habet ex obliquitate sui circuli: ut quoniam aliquando appropinquat nobis, quando est in signis Septentrionalibus aliquando remouetur à nobis: quando est in signis Meridionalibus, causatur generatio, & corruptio in nostris inferioribus paribus. Tantum ergo volumus habere ex verbis Philosophi, quòd ex vno motu cœlesti eorum eodē modo se habente, non causatur contrarietas, vel non causatur generatio, & corruptio, quæ habent ad inuicem contrarietatem: sed oportet esse aliquam contrarietatem in motibus cœlorum, ut ex eis causetur generatio, & corruptio in istis inferioribus. Et quia primitus in ipsa creatione mundi non erat in cœlestibus contrarietas motuum, sed erat solus motus primi mobilis, qui semper eodem

Cœlum al-
terat per mo-
tum.
Tex. c. 56.

Distinctio in
cœlo quan-
tum ad age-
re.

eodem modo, & vniformiter se habet: cum in factione firmamenti fuerit factus motus contrarius illi motui: patet, quod cum duo requirantur in cœlestibus, vt influant, & alterent ista inferiora: videlicet, luminositas, quæ fuit facta prima die: & contrarietas motuum, quæ incipit secunda die: dicere possumus, quod corpora supercœlestia in illis duobus diebus aliquo modo acceperunt virtutes actiuas ad agendum in hæc inferiora, & ad alterandum ipsa.

Distinctio
in elementis
quædam ad
agere.

Tertia verò dies, quæ purificauit elementa, potest adaptari ad virtutes elementorum actiuas, & passiuas: vt elementa sic purificata per congregationem aquarum, & ex hoc magis fortificata in suo esse, quia res sicut se habent ad esse, ita se habent ad agere. elementa ergo purificata in suo esse fuerunt fortificata in suo agere. Vnde & aliqui magni Doctores dederunt differetiam inter opus creationis, & distinctionis. quia opus creationis fuit terminatum ad esse, & ad substantias rerum. opus verò distinctionis, & ornatus ad principia actionis, & passionis, & ad virtutes actiuas, & passiuas rerum. Sed hoc sic simpliciter acceptum stare non posset, quia virtutes actiuæ, & passiuæ elementorum sunt quatuor qualitates: calidum, frigidum, humidum, & siccum, quod fuissent ergo creata elementa sine suis qualitatibus, & quod fuisset creatus ignis non calidus, non videtur conueniens. Aliquem ergo modum ad actionem, & passionem: vel aliquem modum ad localem motionem possumus assignare in elementis, quantum ad tertiam diē collatā eis, vt magis exercere possent suas actiones, & suos locales motus. Nam aer, & ignis fuerunt illa tertia die magis depurata, modo, quo supra diximus, sicut ergo homo habens magis depuratos humores, est magis sanus, & potest magis agere actiones sibi competentes; sic aer, & ignis magis purificata poterant magis agere actiones sibi competentes. Aqua etiam congregata accepit quandam virtutem, quantum ad localem motum, & etiam quantum ad proprias actiones. Nam & nunc videmus, quod aqua rarefacta ascendit, quæ postea veniens ad medium interstitium, vbi est continuum frigus, in frigidata efficitur: ponderosa descendit, & facit pluuiam. Sicut ergo nunc aqua per condensationem in nubibus efficitur frigida, & ponderosa: non est mirum, si tunc congregata, & condensata effecta fuit frigida, & ponderosa, vt ex his duobus duo sortiretur: ex frigiditate quidem propriam actionem: ex ponderositate verò proprium situm, & propriam locationem. De terra verò nulli dubium est, tunc tertia die fuisse sibi aliquas virtutes collatas, quia non solum dictum est tertia die: Congregentur aquæ, & appareat arida, sed etiam dictum est: Germinet terra herbam virētem, & facientem semen, & lignum pomiferū faciens fructum. In quibus verbis intelligimus aliquam virtutem collatam terræ ad agendum, germinandū, & ad producendum, quæ produxit. Patet ergo, quod ridisse opus distinctionis ab opere creatio-

nis, & quantum ad esse, quia per opera distinctionis res habuerunt magis distinctum esse: & quantum ad apparere, quia separatæ apparuerunt magis distinctæ: & quantum ad agere, quia cœlestia, & elementa fuerunt potiora ad agendum, quàm fuerint in primordio creationis eorum.

RESP. AD ARG. ART. II.

Ad primum dicendum, quod licet non sit descensus infra indiuidua: ipsa tamen indiuidua possunt esse magis ad mixta, & confusa, & magis distincta, & separata: & quantum ad aliquod esse: & quantum ad apparere: & quantum ad agere, vt est per habita declaratum.

Ad secundum dicendum, quod creata fuerunt corpora cœlestia, & elementa distincta secundum formas substantiales: tamen in supercœlestibus, & elementis non apparebat illa distinctio, sicut apparuit postea ex productione lucis. Supercœlestia verò non habebant ita distinctos motus, & elementa non ita distinctos situs, nec habebant alias distinctiones iam dictas, sicut habuerunt postea.

Ad tertium dicendum, credendum esse, quod forte Anaxagoras, & alij Philosophi errantes acceperunt occasionem errandi ex Scriptura sacra non intelligendo eam, vbi ergo ipsi errando, & non intelligendo dixerunt falsitatem: nos autem per dicta Sanctorum bene intelligēdo, & exponēdo, dicimus veritatem.

Anaxagore
error vnde.

Ad quartum dicendum, quod indistinctio nō solum fit per mixtionem, sed fieri potest alijs modis, vt quæ habent vnum, & eundem motum cum alio, videntur fortē esse idem cum illo: Ceterum ergo, quod nunc est sidereum, videbatur fortē tunc idem esse cum cœlo aqueo, quia non habebat alium motum ab ipso. Sed secunda die postquam incepit motu contrario moueri motui primi mobilis: apparuit distinctum ab eo, vel saltem apparuit magis distinctum. non ergo solum per mixtionem partium, sed etiam per motum diuersum potest apparere distinctio in entibus. In elementis ergo possemus saluare talem distinctionem, quia elementa aliqua habuerunt tunc aliquam admixtionem ad inuicem: in cœlestibus verò fuit distinctio per nouæ rei productionem, vt per productionem lucis, quæ fuit producta in tali cœlo, & non in alijs: vel per noui motus impressionem, vt patet de firmamento, quod incepit moueri motu contrario primi mobilis.

ARTIC. III.

*An Dies distinctionis, & ornatus
sint proprie accipiendi.
Conclusio est affirmativa.*

Magister sent. d. 13. D. Bonauen. d. 13. Dub. 1. & 2.
& art. 1. quæst. 2.

TERTIO quæritur de opere distinctionis quâ tum ad dies : quomodo accipiendi sint illi dies : in quibus facta sunt opera distinctionis, & ornatus, quæ quæstio potissimè habet locum propter dicta August. referentis illos dies ad cognitionem angelicam. Vniuersaliter tamen dubitatur de illis diebus, quomodo sint accipiendi.

Et videtur, q non possint accipi sic dies, sicut accipit Scriptura sacra, secundum quam factum est Vespere, & Mane dies vnus, nam vsitatus motus est, quod dies non solum habet Vespere, & Mane, sed etiam meridiem, quæ præcedit Vespere.

Dies naturalis 24. horarum.

Præterea vult Magister in littera, quod dies naturalis sit spatium 24. horarum. Nam dies naturalis comprehendit diem, & noctem. debuit ergo dici factum est dies, & nox dies vnus : quomodo ergo dies naturalis comprehendit diem, & noctem, & quomodo totum dici debeat vna dies, in prosequendo patebit.

Præterea videtur, quod saltem secundum August. non possimus saluare plures dies. Nam plures dies sunt plures successiones temporum, sed secundum eum omnia ista fuerunt facta simul : ergo, &c.

Præterea : dies non est nisi irradiatio lucis super ea, secundum quæ hêt esse dies, vt si est dies hemisphærio nostro : oportet, q sit irradiatio lucis quâ tum ad ea, quæ sunt in hemisphærio nostro : sed cognitio angelica non habet aliquas irradiationes in illis rebus, secundum quas sumuntur isti dies : ergo, &c.

Præterea dies illi non habuerunt nisi duo : Mane, scilicet, & vespere, sed si hæc debent referri ad aliquam cognitionem : cum res habeant cognosci in omnibus illis, in quibus habent esse, & secundum Augustinum super Genesim : res habeant esse tripliciter : in verbo, in mēte angelica, & in propria natura : oportet, q quilibet dies haberet tria secundum, quod res habet triplex esse. Sed secundum Scripturam sanctam non assignantur dies, nisi duo : ergo, &c.

IN CONTRARIUM est Augustinus 11. de Ciuit. & in quæstionibus ad Orosium, & super Genesim ad litteram : vbi omnes istos dies adaptat ad cognitionem angelicam. Dubium est

Res esse triplex.
Tomo 3.

Tomo 5.

Tomo 3.

A etiam quomodo accipiendi sint isti dies secundum opinionem aliorum Sanctorum.

RESOLVTIO.

*Dies tripliciter sumi potest. hoc est, quantum
ad lucem, quantum ad eius partes,
eiusq. principia.*

RESPONDEO dicendum, quod cum dies accipiendi sint secundum lucem factam, quia cum facta fuit lux, dictum est per Scripturam sanctam : Factum est Vespere, & Mane dies vnus. cum lux illa facta possit intelligi corporalis, & spiritalis : oportet, quod viroq. modo possint accipi illi dies : Vel prout referuntur ad lucem spirituale, quæ erat in mente Angeli, & tunc accipiendi sunt illi dies secundum cognitionem angelicam. Vel prout referuntur ad lucem corporalem, & tunc accipiendi sunt illi dies secundum reuolutionem illius corporis lucidi primo formati.

Lux duplex.

Dies ergo potest tripliciter accipi : Vel quantum ad suam causam, & sic lux dicitur dies : Vel quantum ad alia sua principia, & sic Vespere, & Mane dicuntur vnus dies, sed hoc est quantum ad diei initia : Vel quantum ad suas partes, quia Vespere est principium, vel initium noctis : Mane verò est principium, vel initium diei, sicut ergo dies, & nox faciunt vnam diem, sic Vespere, & Mane, faciunt diem vnum. Tertio verò modo potest accipi dies, quantum ad suas partes : & cū partes diei sint nox, & dies : hoc modo nox, & dies faciunt vnam diem. Sed hoc totum videtur valde mirabile, quod nox dicatur pars diei. Sciendum ergo, q nunquam est nox simpliciter, sed semper est aliquo modo dies, quia semper Sol illuminat aliquam partem terræ, vel aque : quæ cooperit terram. Si ergo terra esset tota discooperata : semper illuminaret Sol aliquam partem terræ. cum ergo Sol, vel lux nra, quando triduo fungebatur vice Solis illuminat hanc partem hemisphærij, vbi sumus, est dies in hac parte, vbi sumus : quando illuminat aliam partem, est nox, vbi nos sumus, sed est dies in aliqua parte hemisphærij. Vel ergo secundum duas partes terræ, siue sit cooperata, siue discooperata, vel secundum duo hemisphæria diuidetur tota dies. Nam tota vna dies est reuolutio lucis ab vno mane vsque ad aliud mane, vel ab vno puncto cœli vsque ad eundem punctum. Et quia cœlum habet duo hemisphæria quando illuminat vnum hemisphærium, vbi nos sumus, est vna pars diei : quando illuminat hemisphærium aliud : licet sit nox nobis : secundum veritatem est tamen alia pars diei.

Dies triplex
ter sumitur.

Sol semper
ill. minime
quæ terra
vel quæ par
tem.

Viso quomodo tripliciter potest accipi dies : Vel quantum ad lucem, quæ est causa diei : Vel quantum ad sua principia, quæ sunt Vespere, & Mane : Vel quantum ad suas partes, quæ sunt nox, & dies : vbi vnq. inuenitur ratio lucis : ibi poterit inueniri Vespere, & Mane, & nox, & dies.

Et

Et exinde poterit accipi ratio diei, vel ratio die-
rum, quia poterunt plures dies accipi secundum
pluralitatem rerum, in quibus inuenitur ratio
lucis.

De luce autem loqui possumus dupliciter, vel
secundum communem acceptionem lucis fa-
cientis diem, vel secundum illud, unde sumitur
ratio lucis.

Primo quidem modo, ut communiter homi-
nes loquuntur de luce faciente diem, est lux so-
laris, vel est lux illa, quæ in illo triduo fungeba-
tur vice solis. Reuolutio ergo corporis solaris,
vel illius lucis de puncto ad punctum faciebat
diem.

Alio modo potest accipi lux faciens diem, cō-
siderando, unde sumatur nomen lucis. Nomen
enim lucis sumitur a manifestatione: unde &
Philosophus intelligentias, & Deum appellat
manifestissima in natura, ut patet ex 2. Metaph.
cum in eis magis reperiatur ratio lucis, quam in
quibuscunque corporalibus. Sic etiam, & Apo-
stolus Eph. 5. ait: Omne enim, quod manife-
statum est. Cū ergo res manifestatur omni mō,
quo hēt esse, quia sicut res se hēt ad esse, ita se habet
ad cognosci, & manifestari: cum res habeat tri-
plex esse: in verbo, in mēte angelica, & in natura
ppria: omnibus istis modis poterit accipi dies.
sed si accipiatur dies prout res habet esse in ver-
bo, illa dies non habebit nisi meridiem. Non
habebit enim dies sic accepta nec noctē, nec ma-
ne, nec vespere, sed solum claram lucem. quia
omnia ista dicunt aliquid per comparisonem
ad tenebras. Cum ergo res in Deo sint idem, qđ
Deus. quia nil est in Deo p̄ter Deum: cum
Deus sit lux, & tenebræ in eo non sint ullæ, sic
accepta dies erit clara lux sine comparisonem ad
tenebras, sed si accipiatur lux prout res sunt ma-
nifestæ in seipsis, vel sunt manifestæ in mente an-
geli, vel etiam prout sunt manifestæ in Deo, non
quantum ad cognitionem diuinam, quæ semper
est clara lux, sed quantum ad cognitionem alio-
rum, qui videntes Deum vident res in Deo; ipsi
angeli, & ipsi sancti videntes Deum vident
res in Deo, sed non vident res ita clare, sicut vi-
det ipse Deus. ita quod visio beatorum, quam
habent de rebus in Deo, potest dici mane, &
potest dici visio non ita clara, sicut est visio Dei:
quam habet de rebus in seipso.

Ex hoc potest patere solutio ad quæ sita, quia
cum quæritur quomodo accipiendi sunt isti
dies; dici potest, quod prætermissa cognitione
diuina, quæ semper est clara lux: secun-
dum omnem aliam manifestatio-
nem, ex qua potest sumi ra-
tio lucis: possunt
accipi prædicti
dies.

A Dub. I. Lateralis.

*An dies distinctionis, & ornatus
multis modis ex communi
Sanctorum opinione
capi possint.
Conclusio est affirmatiua.*

Vide eisdem Doct. supra citatos.

LETTERVS forte dubitaret a-
liquis, cū dies possit accipi tri-
plicitur. Primo videlicet secū-
dum motum lucis facientis diē,
secundum quam lucem mani-
festantur omnia. Secūdo prout
res manifestantur in natura propria. Tertio prout
manifestantur in mente angelica. Vtrum primus
modus possit adaptari ad dicta aliorum Sancto-
rum, & Augustini.

Dicendum, quod sic. adaptabimus enim diē
sic sumptam ad opinionem communem, siue ad
opinionem aliorum Sanctorum, ut ad opinio-
nem August. quæ sic patet: Nam illa lux fuit
facta, ut patet per Magistrum in littera, non ma-
ne quando adhuc est aurora, & non est clara
lux, & ideo illa lux non fecit primo mane, sed
fecit primo vespere, & postea fecit mane, & ideo
dictum est: Factum est vespere, & mane dies
vnus. Sed dices: Certū est, quod illa lux fecit pri-
mo diem, quando peragrauit mediū hemisphæ-
rium nostrum, & postea fecit vespere, quan-
do iuit versus occasum; & postea fecit noctem,
quādo peragrauit aliud medium hemisphæriū.
& postea fecit mane, quādo fecit auroram. qua-
re ergo nō sit mentio de die, & nocte, sed solum
de vespere, & aurora?

Ad quod dici potest, quod Moyles volens tra-
ctare de principijs rerū, quia de talibus tractandū
erat in ipsa productione rerum, voluit nomina-
re diem naturalem, quæ continet noctem, & diē
a suis principijs, videlicet a vespere, quod est
principium noctis: & a mane, quod est princi-
pium diei: ut sic vespere, & mane faciant vnum
diem. secundum ergo alios Sanctos in sex die-
bus omnia sunt distincta, & ornata. quia sex re-
uolutiones illius lucis facientis diem appositæ
sunt ad hæc omnia faciendum. Sed secundum
August. omnes isti sex dies non sunt nisi vnus
dies. Nam sicut in tex. multoties dicitur: Dixit;
Deus. & tamen Deus non nisi semel locutus est.
quia non nisi vnum verbum genuit in quo fecit
omnia: propter quod multoties dixit Deus, est,
vnum, & idem verbum multoties repetitum:
sic vno eodem die, & simul Deus fecit omnia.
& cum multoties dicitur vespere, & mane
fecisse diem, est vnus, & idem dies multo-
ties re repetitus. Dicitur tamen Deus in sex die-
bus fecisse omnia, qui sex dies accipiuntur se-
Aegid. super ij. Sent. E c c cun-

Diei consi-
deratio secū-
dum nomen
lucis.

10b. 33.

Lucis no-
men unde
sumatur.
Arist. 2. Me-
taph. 1.

2. Met. 4.

Verum esse
duplex.

cundum Sanctos, secundum sex temporum spatia. secundum Augustinum vero accipiuntur secundum sex rerum genera, prout in littera computantur, ut primum genus rerum factarum sit lux secundum firmamentum, & sic de alijs. unde Augu. primo super Gene. ait, quod potuerunt simul fieri, sed non potuerunt simul dici. origine ergo se processerunt ista non tempore. hoc est ergo, quod Augu. dicit, quod Deus simul ista fecit, & quod sola origine fuit prius in faciendo: tempore fuit prius in narrando, quia non potuit simul dici, quod potuit simul fieri. Illa ergo sex genera rerum in sex diebus facta origine, vel dignitate se poterunt præcedere: sed secundum Augu. non se præcesserunt tempore, & maximè quantum ad ea, quæ sunt in celestibus: sed secundum alios Sanctos non solum quantum ad elementa, sed etiam quantum ad celestia fuit productio prius, & posterius tempore.

Dub. II. Lateralis.

*An Dies distinctionis, & ornatus
secundum genera rerum diuersa
sumi possint.*

Conclusio est affirmatiua.

VTERIVS forte dubitaret aliquis, quomodo possint accipi isti dies secundum diuersa genera rerum. Dicendum, quod ut dicebatur supra, nomen lucis a manifestatione sumptum est, quia ut allegabat Apostolus, Omne, quod manifestatur, lumen est. igitur cum in qualibet re creata sit compositio ex potentia, & actu, & in rebus materialibus sit compositio ex materia, & forma; ratione materiæ in rebus materialibus, vel ratione potentiæ vniuersaliter in rebus creatis sumetur vespere, vel sumetur nox. Ex parte vero formæ, vel ex parte actus sumetur mane, vel sumetur dies. In conditione ergo cuiuslibet creature aliquo modo vespere præcedit mane, quia prius intelligitur informis, quam formata: sed secundum August. in multis locis super Gene. semper informis origine præcedit formatum. qualibet ergo creatura est quædam dies facta ex vespere, & mane, idest composita ex informi, & formato. Cum ergo omnes sex dies possint adaptari ad sex genera rerum materialium; quia prima die fuit facta lux, idest quoddam corpus lucidum, quod est compositum ex materia, & forma: secunda die fuit factum firmamentum, idest cælum sidereum, quod etiam est quid compositum ex materia, & forma, & sic de alijs; qualibet talis factio potest dici quædam dies composita ex vespere, & mane: vel ex nocte, & die. ut siue pro vespere, siue pro nocte sumatur materia;

A pro mane, vel pro die accipiat forma. Unde Augustinus. 2. super Genesim dicit, quod circa speciem factæ rei dies appellatus sit: circa priuationem nox, ut nondum specie formata materia nox dicta sit. Erunt ergo sex dies secundum sex genera rerum, quia qualibet res potest dici dies, cum sit composita ex informi, & formato, ratione cuius est in ea vespere, & mane, & nox, & dies. Sed secundum alios Sanctos ista sex genera rerum etiam tempore successive sunt producta.

Dub. III. Lateralis.

B *An huiusmodi dies secundum angelicam cognitionem sumi possint.*

Conclusio est affirmatiua.

VTERIVS forte dubitaret aliquis de alio modo accipiendi diem: videlicet, secundum cognitionem angelicam. Dicendum, quod secundum Augustinum, a quo ista verba videntur sumptisse originem: Cognitio angelica potest dici vespere, mane, & dies: ut dicatur vespere prout cognoscit res in proprio genere: Dicatur mane prout hoc surgit in laudem Creatoris: Dicatur dies prout illam eandem rem, quam cognoscit in proprio genere, cognoscit in verbo, siue in Deo, ubi multo clarius cognoscit eam, quam in proprio genere, immo secundum istum omnia ista possunt esse simul. Nam sicut in ista luce visibili videmus, quod secundum eam simul est alicubi mane, alicubi vespere, alicubi dies, sic & angelis simul possunt res cognoscere in proprio genere, & ex hoc habere vespere, & assurgere inde in laudem creatoris, & ex hoc habere mane, & videre eam in verbo, & ex hoc habere diem. Unde Augustinus 4. super Genesim ait: Illam celestem Ciuitatem angelorum simul cõtemplari æternitatem Creatoris, mutabilitatem creaturæ, & laudare Creatorem; & cum hoc totum simul faciunt, simul habent diem, & vespere, & mane. Et subdit, quod etiam in hoc mundo visibili, videmus esse diem, ubi est Sol: noctem, ubi non est, vespere unde discedit: mane quo accedit. Ex quibus verbis manifeste patet, quid est cognitio vespertina: quid matutina: & quid meridiana. quia cognoscere res in verbo est cognitio meridiana: cognoscere ea in proprio genere est vespertina. Ex illa cognitione surgere in laudem Creatoris est matutina. Nam mane est initium diei: vespere est finis. & quia res exeunt a verbo, quasi ab initio, quia ibi est initium operis, & fiunt in propria materia, vel in proprio genere, & ibi terminatur opus:

Tome 1

Angeli cognitio quomodo vespere, mane, & dies dicantur.

Angelorum cognitio matutina, diuina, & vespertina.

Tome 1.

Matutina cognitio, vespertina, & meridiana quid.

Cogn-

Cognoscere res in proprio genere est cognitio vespertina, quia vespere est finis dici. sed surgere ex hoc in laudem Creatoris est cognitio matutina, quia a Creatore sumptum initium quæ sunt facta in proprio genere, sicut a mane sumptum initium dies, quæ iam transiit in vespere. Verum quia inuenimus multoties ab Augustino, quod cognoscere res in verbo est cognitio matutina: in proprio genere est vespertina: propter quod & aliqui magni hoc idem vocauerunt dicentes, quod cognitio vespertina est rerum in genere proprio: matutina est rerum in verbo, addentes quod cognitio matutina, & vespertina non differunt quantum ad res cognititas, sed quantum ad modum cognoscendi, quia alius modus cognoscendi res, est in proprio genere, & in verbo. Dicemus quod cum ista sint per quandam adaptationem dicta, non est inconueniens de vno, & eodem posse varias adaptationes fieri. sed vt inter adaptationes videatur, quæ sit potior; sciendum quod isti sic adaptantes vespertinam, & matutinam ad cognitionem in proprio genere, & in verbo meridianam cognitionem ponunt in ipso Deo, quam habet de seipso, & de rebus. Sed cum Augustinus omnia ista adapret ad cognitionem angelicam dicens; eam esse vespertinam, matutinam, & diurnam, non videtur quomodo possit cognitio angelica diurna esse nisi illa cognitio, quam habet de rebus in verbo supernaturaliter adapteretur ad diurnam. Vespertina ergo, & matutina adapteretur ad cognitionem rerum, quam habent naturaliter. Nam naturaliter possunt cognoscere res in proprio genere, & naturaliter possunt cognoscere, quod res a Deo habuerunt initium, & processerunt a Deo. prout ergo cognoscunt res in proprio genere, in quo sunt admixtæ tenebris, & habent respectum ad noctem, siue ad nihil, quia ex nihilo omnia sunt producta, potest dici talis cognitio vespertina, sed prout cognoscunt, quod secundum illud esse, quod habet in proprio genere, processerunt a Deo, & habuerunt initium a deo; & ex hoc assurgunt in laudem Dei, potest dici cognitio matutina. & quia vtraque istarum cognitionum potest esse naturalis, & vtranque possunt habere Angeli naturaliter vespertinam, & matutinam, dignum est, vt vtraque istarum cognitionum sumatur secundum naturam, quia cum vespere, & mane sint claritates admixtæ tenebris, & cognitio cuiuslibet creature, quam potest habere per naturam sit admixta tenebris, dignum est talem cognitionem per vespere, & mane significari debere. Ipsam autem cognitionem supernaturalem, quam habet angeli de se, & de rebus in verbo, diurna vel meridianam dici debet.

Aduertendum autem, quod licet cognitio, quæ habet Deus de seipso, & in seipso in infinitum sit clarior, quàm illa, quam Angeli supernaturaliter habent in ipso: propter quod meridianam dici potest, & non illa, quam habent supernaturaliter angeli; patet tamen, quod sic procedendo damus cognitionem meridianam Deo: & vespertinam,

A & matutinam angelis. Sed si volumus omnes illas tres cognitiones attribuere Angelis, quas & Augustinus attribuit, credimus sic dicendum esse, vt est per habita declaratum.

Possimus autem dicere quatuor esse genera cognitionum, quorum duo sunt vespertina, & matutina, quæ sumenda sunt modo, quo dictum est. Alia autem duo sunt diurna, & meridianam, quæ possunt accipi pro diuersis cognitionibus. nam dies dicitur a dyan Græcè secundum Hugutionem, quod idem est, quod lux Latine vel claritas, vnde in Gene. bene appellauit lucem, diem.

Cognitio ergo diurna est idem, quod cognitio lucida, & clara. Cognito vero meridianam erit idem, quod merè lucida, & merè clara.

B Cognitionem ergo diurnam possumus adaptare ad Angelos, prout cognoscunt res in Deo, vel in verbo. Cognitionem vero meridianam, idem merè lucidam, & merè claram possumus adaptare ad Deum: prout cognoscit res in seipso, quæ cognitio est merè lucida, & merè clara, quia Deus lux est, & in eo tenebræ non sunt vllæ.

Ad id autem, quod videbatur esse contrarium, quia Augustinus aliquando videtur dicere, quod cognoscere res in proprio genere est vespertina, in verbo est matutina; Dicemus etiam, quod nos dum sumus in via cognoscimus res esse in verbo, & in proprio genere. & quia cognoscimus omnia hic a Deo processisse, possumus ex hoc assurgere in laudem Creatoris, quia secundum Augustinum de Trinita. Omnis creatura clamat habere Deum præstantissimum Conditorem, & si nos possumus ista scire dum sumus in via, multo magis possunt Angeli hoc naturaliter scire. Illæ ergo duæ cognitiones possunt sumi in Angelis prout cognoscunt res naturaliter in proprio genere; & prout cognoscunt eas processisse a Creatore, & exinde laudant, & glorificant creatorem. & si tamen volumus omnino cognitionem supernaturalem, quam habent Angeli in verbo, cum nullam cognitionem habeant Angeli clariorem, quia res in verbo non sunt aliud, quàm verbum, appellare matutinam, non dabimus Angelis nisi duas cognitiones.

Tertia vero, quæ est meridianam, quæ ceteras superat claritatē, soli Deo erit attribuenda. vnde & si aliquando inueniretur Augustinus sic loquens, possemus suam locutionem ad hoc adaptare modo, quo dictum est.

D His itaque prælibatis, potest patere quomodo secundum Augustinum accipiendi sunt sex dies, in quibus productæ sunt res distinctæ, & ornate. nam ab illis eisdem rationibus, quæ sunt in verbo, vel ab illis eisdem ideis, quæ sunt in Deo, processerunt species in materia propria: vel quæcunq; res processerunt in genere proprio, & processerunt species, & similitudines in mente angelica, per quas Angeli habent cognitionem rerum, angelus ego primo cogitauit de luce, vt habet esse in genere proprio, & sic habuit de ea cognitionem vespertinam.

Cogitauit etiam de luce, quod erat facta a Deo, Aegid. super ij. Sent. Eee 2 &

Cognitio
matutina,
& vesperti-
na natura-
les sunt.

Cognitio-
num gene-
ra quatuor.

Lib. 19,
Tome 1

& ex hoc surrexit in laudem Dei, & sic habuit de luce cognitionem matutinam, & secundum hoc vespere, & mane fecerunt vnum diem secundum cognitionem angelicam. Vel si per lucem prima die factam volumus intelligere lucem spiritualem, idest naturam Angelicam, dicemus, quod angelus primo considerauit seipsum, vt est quædam res in se, & sic habuit de seipso cognitionem vespertinam, consideratur etiam se esse factum a Deo, & ex hoc surrexit in laudem Dei, & sic habuit de seipso cognitionem matutinam, & sic factum est vespere, & mane secundum cognitionem angelicam dies vnus.

Prima ergo dies facta est in mente Angeli cognoscendo lucem secundum cognitionem vespertinam, & matutinam. Secunda vero dies facta est per cognitionem firmamenti, sine cognoscendo distinctionem cælorum secundum cognitionem vespertinam, & matutinam. Tertia cognoscendo, & considerando hoc modo distinctionem elementorum. Quarta cognoscendo, & considerando luminaria cæli, quæ sunt ornamenta cælorum. Quinta cognoscendo, & considerando pisces, & aues, quæ sunt ornamenta elementorum mediorum. Sexta cognoscendo, & considerando reptilia, bestias, & homines, quæ sunt ornamenta terræ: quæ est elementum extremum. Ignis autem nullum habet, nec habuit ornamentum. Voluit enim Deus, quod angelus laudaret eum ex eo, quod fecit ipsum, & ex eo, quod impressit sibi species angelorum, per quas cognosceret alia. & voluit, quod in senario numero, qui est primus numerus perfectus, laudaret ipsum, quia primò, & in principio creauit ipsum perfectum quantum ad cognitionem naturalem, quia fecit eum plenum formis, idest speciebus cognoscibilibus, iuxta illud de causis: Omnis intelligentia est plena formis.

Possumus autem in cognitione angelica saluare rationem diei quadrupliciter. Primo quantum ad causam, quæ est lux, quia per lucem causatur dies. Secundo quantum ad principalia quæ sunt vespere, & mane, quia vespere est principium noctis, & mane diei. Tertio quantum ad partes, scilicet quantum ad noctem, & diem, quæ sunt partes diei. Et quarto quantum ad successionem, quia vna dies succedit alteri.

Primo ergo in cognitione angelica saluabitur ratio diei quantum ad causam, idest quantum ad lucem, quia aliqua lux est in intellectu angeli, in qua videt id, quod videt. Nam, quod dicit Augustinus, de anima 12, de Trinit. cap. 15, quod anima videt omnia in quadam luce sui generis: possumus & nos dicere de angelo, quod omnia videt in quadam luce sui generis.

Secundo in cognitione angelica possumus saluare rationem diei, quantum ad principia, quia, vt patet per habitum, possumus ibi saluare vespere, quæ est principium noctis, & mane quod est principium diei.

Tertio possumus ibi saluare rationem diei

quantum ad partes, quia sicut saluamus in cognitione angelica vespere, & mane: sic possumus ibi saluare noctem, & diem. Nam de vespere itur ad mane, sicut de informi itur ad formatum, cognitio enim vespertina, per quam cognoscit angelus res in proprio genere se habet ad cognitionem matutinam, per quam cognoscit angelus non solum in proprio genere, sed, vt sunt facta a Deo, & ex hoc assurgit in laudem Dei, sicut informe ad formatum, & per consequens sicut nox ad diem.

Quarto possumus ibi saluare successionem temporis, quæ est etiam de ratione diei. Nam licet angelo impressæ sint species omnium, tamen non simul considerauit secundum omnes illas species, quia non solum super diuersis speciebus potest habere, & habet diuersas conuersiones, sed super vna, & eadem specie, prout est plurimum representatiua potest habere plures conuersiones, & successive habere conuersiones illas. licet enim angelus non discurrat, sed cognoscendo effectum, cognoscat causam: & non componat, nec diuidat, sed cognoscendo substantiam cognoscat prædicatum: tamen non est Deus, sed deficit ab intellectu diuino, vt quando fertur intellectus eius in plura simul, non sic clare cognoscit, vel videt aliquod illorum, sicut si specialiter se conuertat super illud, vt ex hoc dicat Augustinus, super Genesim. Angelum moueri per tempora, potest referri, vel ad varias affectiones: quia modo afficitur ad vnum modo ad aliud, vel ad varias conuersiones super varijs speciebus, quia modo conuertitur super vna specie, modo super alia: vel ad varias conuersiones super vna, & eadem specie, quia super vna, & eadem specie potest se conuertere, aliquando vno modo, vt est representatiua vnius: aliquando alio modo, vt est representatiua alterius.

RESP. AD ARG. ART. III.

Ad primum dicendum, quod licet dies habeat vespere, & mane, & meridiem: tamen per vespere, quod est principium noctis: & per mane, quod est principium diei, potest intelligi dies completa tanquam per sua principia.

Ad secundum dicendum, quod omnia ista fuerunt simul in angelo quantum ad cognitionem supernaturalem, quam habet in verbo, vbi videt omnia simul: sed quantum ad cognitionem naturalem potest ibi esse successio. Vel possumus dicere, quod quantum ad cognitionem naturalem fuerunt in angelo omnia ista simul, quantum ad impressiones specierum, & quantum ad cognitionem quandam quasi habituales, quia simul fuerunt & impressæ species omnium, & ex consequenti habuit cognitionem omnium quasi habituales, sed cognitionem actuales, & plenam de rebus habet per diuersas conuersiones sibi inuicem, & tempore succedentes: iuxta illud Philosophi in Topicis: Scire possumus plura

* Numerus senarius perfectus est, & primus. Numerus enim perfectus est, cuius partes diuisæ, & posite aggregatæ constituunt eundem numerum. Senarius ergo si diuidatur in suas partes, quæ sunt 3, 2, 1, hæ partes simul aggregatæ constituunt eundem numerum. Vt 6. Id genus numeri pauci sunt, vt 6. infra denarium, 28. infra centenarium, 496. infra millenarium. Numerus diminitus est, cuius partes diuisæ constituunt minorem numerum, vt 10. denarius, cuius partes, idest 4, 2, 1 efficiunt septenarium. Numerus

superabundans est, cuius partes diuisæ reddunt maiorem numerum. Vt duodecarius, cuius partes, idest 6, 4, 3, 2, 1, constituunt numerum 16. Vnde Inn. 3. serm. 2. de Natiuitate domini. & Theoricam arithmetica & Doct. infra Dist. 15. q. 1. art. 2. Et 1. 2. 3.

plura simul: sed intelligere, idest cōsiderare vnū solum.

Angelorum
afflatus quo
modo men-
surentur.

Aduertendum tamen, quòd cum dicimus conuerfiones Angeli super speciebus sibi inuicem posse tempore succedere, non oportet, quòd istud tempus fit idem cum tempore primi mobilis, quia cogitationes angelorum non mensurantur propriè tali tēpore, licet fortè possint esse cum tali tempore. In cognitione enim angeli supernaturali, quam habet in verbo, non cadit tempus: & illa cognitio siue visio non mēsuratur aliquo tempore, sed æuo. Sed cognitio angeli naturalis, quam habet per species concreatas, successionem patitur, vt angelus non simul cognoscat omnia, quorū habet species, sed successinè cognoscat illa.

Ad illud autem de Magistro in littera, quòd dies naturalis comprehendit diem, & noctem; patet solutio per iam dicta, quia per vespere, & mane, quæ sunt principia noctis, & diei, comprehenduntur ambo, nox, & dies.

Ad quartum dicendum, quòd licet res habeant tripliciter esse: in verbo, in mente angeli, & in proprio genere: Angelus non cognoscit res naturaliter, nisi prout sunt in mente eius, vel non cognoscit eas, nisi per species impressas mēti eius, seipsum enim cognoscit angelus per essentiam suam naturaliter, tamen alia cognoscit naturaliter per species sibi impressas. Cū enim angelus non accipiat cognitionem a rebus, oportet, quòd per species sibi impressas cognoscat res in proprio genere, & cognoscat eas esse effectus Dei, & cognoscat rōnes illarū esse in mente Dei, non ergo species, per quas angelus habet cognitionem vespertinam, & matutinam, erunt alibi, & alibi: sed erunt in mente angeli, & per illas easdem species habere poterit cognitionem vespertinam de rebus, prout eas cognoscit in proprio genere, & per easdem poterit habere cognitionem matutinam, prout cognoscit eas esse effectus Dei, & per hoc assurgit in laudem Dei

QVÆSTIO II.

De luce prima diei.

SECUNDO quæritur de secundo principali, videlicet de luce facta in prima die. Circa quod quæritur duo: Primo quæritur de ea, quantum ad speciem: Vtrum sit eiusdem speciei cum ista luce inferiori.

Secundo quæritur de ea, quantum ad medium, quomodo se habeat ad seipsum medium,

An lux prima diei fuerit eiusdem speciei cum hac, quam videmus.

Conclusio est negatiua.

Aegid. 2. p. Hexam. c. 6. 8. 9. Et in 2. de anima Comment. 76. dub. 1. 2. 3. D. Tho. 1. p. q. 67. art. 2.
3. D. Bonau. d. 13. Alex. de Ales 2. p. q. 4. art. 4. Ric. d. 13. q. 4.
Thom. Arg. d. 13. q. 1. art. 3.

D primum sic proceditur: Videtur, quòd lux illa cælestis creata prima die facta sit eiusdem speciei cum luce, quā videmus hic inferius. Nam secundum Philosophum in 2. de anima.

T. c. 69.

Aqua non secundum se, neque aer secundum se lucidum est. sed quoniam videtur eadem natura in his vtrisque, & in perpetuo superius corpore. Cum ergo lucidum sit dyaphanum illuminatum, videtur, quòd sit eadem dyaphaneitas in aere, & in aqua, & in superius perpetuo corpore, idest in cælo, qua ergo ratione in istis inferioribus, & in supercælestibus est eadem ratio dyaphaneitatis, erit hic, & ibi eadem ratio lucis.

Præterea si Sol, vel alia lux cælestis multiplicat lumen suum in supercælestibus, & in istis inferioribus: qua ergo ratione potest esse idem lumen in supercælestibus, & in istis inferioribus, & pari ratione potest esse eadem lux. Lux ergo supercælestis facta prima die poterat esse eiusdem rationis, & per consequens eiusdem speciei cum luce hic inferius existente.

Præterea qualitates illæ possunt dici eiusdem speciei, quarum actus naturales sunt eiusdem speciei, sed lux supercælestis, & ista lux elementalís, videntur habere eundem actum naturalem, quia videntur eodem modo immutare visum, ergo &c.

IN CONTRARIUM est, quia magis videntur conuenire ignis in sphaera sua, & ignis carbo, quàm lux cælestis, & lux elementalís, sed ignis in sphaera sua, & ignis carbo non sunt eiusdem speciei; quia ignis in sphaera sua est elementum, ignis carbo est quid elementum; ergo &c.

Præterea secundum Comment. in de substantia orbis, & allegat Themistium, quæcunque sunt in supercælestibus, & in istis inferioribus, sunt æquiocæ, & dicuntur æquiocæ: sed quæ sunt æquiocæ non sunt eiusdem speciei ergo &c.

RESOLVTIO.

Lux primæ dici, & lux nostra eiusdem speciei non sunt. Idque planum fit, quantum ad agere, quantum ad esse, & quantum ad ea, quæ hic videmus.

RESPONDEO dicendū, q̄ ea, q̄ sunt in supercælestib⁹, & in istis inferioribus, vt lux, vel alia accidētia, in quibus vident cōuenire hæc, & illa, dicuntur specialiter de luce, de qua specialiter mouetur hæc quæstio. Quod non sit eiusdem speciei, possumus tripliciter declarare: vt Prima via sumatur quantum ad esse, quod habet lux cælestis. Secunda quantum ad agere. Tertia quantum ad ea, quæ videmus in alijs accidentibus, etiam hic inferius inuentis.

10. Met. Y. c. 26.

Generis vnitatis ibidem non est sine unitate materiz.

x. Materia cæli, & horū inferiorū quomodo non eadem.

Prima via si patet: q̄a, vt loquitur Philosophus in 10. Met. Corruptibile, & incorruptibile differunt genere. ex ipso ergo esse, quia ea, quæ sunt in supercælestibus habent esse incorruptibile: quæ vero sunt in istis inferioribus habent esse corruptibile. & ideo non solum sub eadem specie, sed nec etiam sub eodem genere videntur posse collocari. Philosophus enim in 10. loquens de differentia secundum genus; vult, q̄ non habent eandem materiam, & non transmutabilia ad inuicem, cuiusmodi sunt supercælestia, & inferiora, differunt genere. & Dicuntur autem supercælestia, & ista inferiora non habere eandem materiam, quantum ad rationem suscipiendi formam, quia sub alia, & alia ratione suscipitur forma in materia hic, & ibi. Et hoc sufficit ad causandam differentiam non solum in specie, sed etiam in genere, vt supra dicebatur. Vnitatis enim generis quantum ad hoc est quasi vnitatis materiz: vt vbi non est vna materia quantum ad rationem suscipiendi formam, in illis non est vnitatis generis, cuiusmodi sunt supercælestia, & ista inferiora, quæcunque sint illa: siue loquamur de luce supercælesti, & de luce ista inferiori: siue de alijs, quæ sunt in supercælestibus, & in istis inferioribus, semp poterimus saluare ibi differentiam etiam in genere.

Lux & lumen.

Secunda via ad hoc idem sumi potest non solum ex ipso esse, sed etiam ex ipso agere: & non solum ex ipsa luce, sed etiam ex ipso lumine, vt faciamus differentiam inter lucem, & lumen: vt dicatur lux, vt est in fonte: & vt habet esse reale, dicatur lumen, vt est in medio, & vt habet esse intentionale. Si enim lumen, quod est hic a Sole esset eiusdem rationis cum lumine, quod est hic ab igne: intantum posset multiplicari lumen, quod est hic ab igne, quod haberet eundem effectum cum lumine, quod est hic a Sole. Dimisso ergo eo, quod facit lumen solis, & quantum ad generationem rerum, quod nullo modo posset facere lumen ignis, vel calor ignis: sed etiam quantum ad ipsam visionem rerum, & quantum ad ipsam apparentiam, facit lumen solis, quod non posset facere lumen ignis, quantumcunque multiplicatum: vt colorem croci ostendit lumen solis, & ostendit dies in domo, vbi non intrat Sol. quod lumen ignis non posset ostendere in

A nocte: si tota domus repletur cereis. Crocus enim non videtur ita sub proprio colore in nocte ad lumen ignis, quantumcunque multiplicatū, sicut videtur in die ad lumen Solis. Ex quo patet, quod non solum lux solaris, & lux ignea non sunt eiusdem rationis, sed etiam lumen solare, quod deriuatur a sole hic inferius, non est eiusdem rationis cum lumine igneo, quod est ab igne hic inferius.

Croc⁹ eo-
lot ignis lu-
mine non
videtur in
nocte.

7. Met. t. a.
11.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex his, quæ videmus in alijs accidentibus hic inferius. Nā quæ sunt eadem specie in accidentibus, oportet esse eiusdem rationis, vel habere eandem definitionem. sed accidentia, vt patet ex 7. non habent quidditatem simplicem, sed quidditatem per aditamenta. quia in definitionibus eorum ponitur subiectum. & ideo cauum in naso, & cauum in crure non sunt eiusdem speciei, nec nomine: sed cauum in naso dicitur symū, cauum in crure dicitur ricum. si ergo diffiniretur symum, quod est cauitas nasi, non haberet eandem definitionem cum rico, quod est cauitas cruris. Quantumcunque ergo esset eodem modo, & esset similis cauitas in crure, & in naso, non esset eiusdem speciei. quia non haberent eandem definitionem: sed in diffinitione huius poneretur nasus, qui est proprium subiectum symi, & in diffinitione alterius poneretur crus, quod est proprium subiectum rici. Videretur forte aliter mirabile, quod esset similis, & eodem modo cauitas in crure, & in naso: & quod non esset eiusdem speciei cauitas hæc, & illa. quod totum facit diuersitas subiectorum. si ergo in istis inferioribus diuersitas subiectorum facit diuersitatem in accidentibus quantum ad speciem, multo magis cum lux cælestis habeat subiectum incorruptibile, lux ista hic inferius sit lux elementalī, & habeat subiectū corruptibile hic, & ibi, sub eadē specie collocari nō poterunt: nec etiā sub eodē gñe, si bene considerent q̄ dicta sunt.

RESP. AD ARG. Ad primum dicendum, quod dyaphaneitas aliquo modo est eadē in aere, & aqua, & in corpore supercælesti. quia omnia ista sunt susceptiua eiusdem luminis. Idē enim luminare cæleste, vel eadem lux cælestis multiplicat lumen suum super omnia ista, sed ista identitas nō est secundum eandem speciem, vt quod dyaphaneitas hic, & ibi sit eiusdem speciei: nec propriē eiusdem generis, sed est ibi quædam identitas analogiæ: vel est ibi identitas generis logici, secundum quem modum non solum omnia corpora sunt eiusdem generis, sed etiam totum prædicamentum substantiæ, vel omnes substantiæ tam corporeæ, quàm incorporeæ possunt pertinere ad idem genus.

Ad secundum dicendum, quod non est simile de luce, & de lumine. Nam lux dicitur, vt est in fonte: lumen dicitur, vt est in medio, vt lux solaris est quædam qualitas solis, & dicitur lux, vt est in fonte, videlicet, vt est in sole: sic etiā lux ignea est quædam qualitas ignis, & dicitur lux, vt est in igne. sed lumen solare siue igneū accipit, prout

Lux, & lumen quid differant.